

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Daniel Klobouček

**Postavení osoby přímo postižené spácháním přestupku v
řízení o přestupku**

Diplomová práce

Olomouc 2024

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Postavení osoby přímo postižené spácháním přestupku v řízení o přestupku vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 101 580 znaků včetně mezer“

V Olomouci dne 5. února 2024

.....
Daniel Klobouček

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucí mé diplomové práce Doc. JUDr. Kateřině Frumarové, Ph.D. za veškerou pomoc, obrovskou trpělivost a podporu. Moc si vážím její ochoty a času, který mi věnovala. Dále bych rád poděkoval své rodině, přátelům z řad fakultních i mimo fakultních.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Právní základ	9
1.1 Prameny	9
1.2 Zákonná chronologie	9
1.3 Zahájení řízení z moci úřední	13
1.4 Osoba blízká	14
2 Osoba přímo postižená spácháním přestupku	17
2.1 Zákonná definice	17
2.2 Souhlas	18
2.3 Kdy je možno konat bez souhlasu	21
2.4 Zpětvzetí souhlasu	22
2.5 Zvláštní práva	23
2.6 K jednotlivým právům konkrétně	24
2.7 Odvolání	27
2.8 Následky absence souhlasu	28
3 Dotčené přestupky	30
3.1 Přestupky proti občanskému soužití	30
3.2 Přestupky proti majetku	32
3.3 Přestupky v provozu na pozemních komunikacích	33
3.4 Přestupky na úseku nemocenského pojištění	33
4 Proces rekodifikace	34
4.1 Inspirace trestním právem	34
4.2 Navrhovatel dle předchozí právní úpravy	37
4.3 Slovenská právní úprava	39
4.4 Pojmenování institutu Osoby přímo postižené	39
4.5 Návrhy de lege ferenda	41
5 Závěr	43
Zápisy z odborných konzultací	48
Abstrakt	50
Abstract	50
Klíčová slova	50
Key word	50

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
LZPS	Listina základních práv a svobod
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a svobod
MVČR	Ministerstvo vnitra ČR
NSS	Nejvyšší správní soud
PřesZ	Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
PřesNěkt	Zákon o některých přestupcích
Ústava	Ústava České republiky
SŘ	Správní řád
ZOPŘ	Zákon o přestupcích

Úvod

Přestupkové řízení jest v zásadě řízením neveřejným. Přesto do něj mohou vstupovat i osoby, které účastníkem řízení nejsou, nebo jím jsou jen jako kvazi-účastníci (osoby, kterým byla přiznána většina práv účastníků řízení, ale účastníky nejsou) či jsou účastníky jen pro část řízení. Zatímco podle předchozí právní úpravy se přestupkové řízení v případech, kdy se zahajovalo na návrh, podobalo řízení spornému, nyní je tomu naopak, kdy se všechna řízení zahajují ex offio, ačkoliv i k takovému zahájení řízení je místy třeba souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku. Na její dvojjediné postavení bych se proto rád zaměřil v této práci, společně s průzkumem konfliktů s právními principy ukotvenými jinými právními předpisy. Většina odborné literatury se soustředí především na postavení obviněného, v lepším případě jsou předmětem odborného zájmu i oběti deliktů, ať trestních či správních.

Zároveň přestupková řízení nabývají na důležitosti, proškolení oprávněných osob se zlepšuje, rozhodnutí z přestupkových řízení mohou být součástí i jiných, ať už občanskoprávních či trestněprávních řízení, ostatně, právě trestněprávním řízením se ty přestupkové po přijetí nového zákona přiblížily.

Přitom ale osobě přímo postižené spácháním přestupků je vždy věnováno jen několik řádků v odborné literatuře, což nekoresponduje s počtem otázek vznikajících u komisí pro projednávání přestupků při řešení této problematiky.

Cílem mé diplomové práce je vytvořit celistvý dokument, který by se zabýval osobou přímo postiženou spácháním přestupku, a v ideálním případě nahlížel na problematiku především v kontextu současnosti, přičemž minulá právní úprava mi slouží pouze pro dokreslení celistvého obrazu na problematiku a pro srovnání, není středobodem mé práce.

Vzhledem k tomu, že téma mé diplomové práce je zaměřeno na osobu přímo postiženou spácháním přestupku, vycházím proto primárně z metody popisné a komparativní, kdy porovnávám aktuální právní úpravu s pozicí navrhovatele v dřívější právní úpravě a zároveň analyzuji podobný institut i v úpravě trestního práva. Též analyzuji možné úpravy či nedostatky zákona, na které by se případně mohla zaměřit legislativa.

Mé výzkumné otázky proto zní: Existuje prostor pro novelizaci stávající právní úpravy v souvislosti s Osobou přímo postiženou spácháním přestupku, případně, došlo v rámci novel k odhalení nedostatků? Unese aktuální právní úprava břemeno vyvážených sil mezi ochranou obviněného a ochranou práv osob dotčených spácháním přestupku, obzvláště, když taková osoba není oficiálně poškozená, není obětí v právním slova smyslu? Obstojí nově pojatá úprava přestupkového řízení i v jiných řízeních, např. trestněprávních, kdy může být součástí odůvodnění rozhodnutí?

Diplomová práce je rozdělena do 6 kapitol, které jsou dále členěny. V první kapitole se zabývám právním pozadím osoby přímo postižené spácháním přestupku, jak je vymezená pozice osoby přímo postižené v přestupkovém řízení, tuto kapitolu považuji za teoretický základ mé práce, kde dochází k definici termínů a zasazení osoby přímo postižené do kontextu, přičemž zde není přímo definovaná, spíš ji definuji negativně. Též zde definuji právní okolnosti z jiných právních předpisů. Druhá kapitola je věnována přímo Osobě přímo postižené a rozebírá její práva a povinnosti z různých úhlů pohledu, definuje jí, rozebere její právní postavení v řízení. Třetí kapitola vymezuje, ke kterým přestupkům a v kterých situacích se institut Osoby přímo postižené uplatní. Čtvrtá kapitola se soustředí na proces rekodifikace, především se komparativně soustředí na předcházející právní úpravu, též rozebírá zdroj inspirace zákonodárců v podobě podobného institutu v trestním řádu a mírně se dotkne i zahraniční, konkrétně slovenské úpravy.

Prameny, které ke své práci využiji, budou primárně vnitrostátního charakteru, jelikož jde o neobvyklý institut z mezinárodního hlediska. Mimo právní řád jsem vycházel hlavně z komentářové literatury, kdy především dva nejaktuálnější komentáře (od Bohadlo a kol.; Jemelka a kol.) již reflektují více tento nový institut a věnují se mu podrobněji. Též ve větší míře vycházím ze zápisů z konzultačních dnů Ministerstva Vnitra ČR, z důvodové zprávy k PřesZ a PřesNěkt a také z osobních zkušeností s praktickým uplatňováním práva v přestupkové komisi obce.

Diplomová práce vychází z české právní úpravy účinné ke dni 1. 1. 2024.

1 Právní základ

1.1 Prameny

Stěžejní pramen pro rozebírané téma bude bezesporu zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*PřesZ*“), ve kterém mimo jiné najdeme v části třetí (Řízení o přestupcích) i definici osoby přímo postižené spácháním přestupku, ostatních účastníků řízení, osob zúčastněných i samotný postup správního orgánu při zahajování řízení z moci úřední. Taktéž nelze opomenout zákon navázaný na PřesZ, a to zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích (dále jen „*PřesNěk*“), jenž stanoví, ve kterých situacích je osobě přímo postižené spácháním přestupku vymezeno její postavení v přestupkovém řízení. Z téhož důvodu se dotknu i zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*zákon o silničním provozu*“) a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*zákon o nemocenském pojištění*“).

Mimo jiné budu ovšem vycházet i z předpisů s širší působností, z nichž zmínit mohu ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*LZPS*“), dle kterého lze státní moc „*uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*“¹, taktéž má každý „*právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“².

1.2 Zákonná chronologie

Pro mojí diplomovou práci bych rád zmínil několik pojmů, které sice nejsou podstatou mé diplomové práce, proto je nebudu analyzovat detailně, ale pro pochopení kontextu mé práce jsou nezbytné. Samotným „*přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“³, přičemž pachatelem takového přestupku je fyzická osoba, „*jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky přestupku nebo jeho pokusu*“⁴.

Mimo fyzické osoby může být pachatelem přestupku i právnická osoba, i podnikající fyzická osoba, jejichž odpovědnost za přestupek je ukotvena v § 20, § 22 PřesZ. Zde již je definice trochu komplikovanější. Není důležité, která fyzická osoba jednala a zda jednala zaviněně, ale vychází se z požadavku na právnickou osobu, která měla vynaložit veškeré úsilí pro splnění povinností uložených právním řádem. Pokud osoby odpovědné za řízení a fungování právnické osoby nezajistí splnění uložených povinností, vyvozuje se i správně-právní odpovědnost za přestupek. Jednání

¹ Čl. 2 zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

² Čl. 10 tamtéž.

³ § 5 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 13 tamtéž.

fakticky jednajících fyzických osob, které zastupují právnickou osobu z pozice zaměstnanců či statutárního orgánu, se bude dotčené právnické osobě přičítat, byť nepůjde o přičitatelnost dle zák. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*TOPO*“) – v *TOPO* se jedná o uplatnění subjektivní odpovědnosti právnické osoby za trestný čin, která se dovozuje ze zaviněného jednání osoby fyzické. Skutkovou podstatu přestupku právnické osoby naplní jednající fyzická osoba, jejíž jednání se přičítá právnické osobě, a to během činnosti právnické osoby, či v souvislosti s její činností, či k jejímu prospěchu či v jejím zájmu. Také zákon stanoví taxativní výčet fyzických osob, jejichž jednání se právnické osobě přičítá.⁵

U podnikající fyzické osoby se správně-právní odpovědnost dovozuje snáze, jedná totiž přímo ona sama, či prostřednictvím svých zaměstnanců, či dalších fyzických osob, jejichž jednání se přičítá podnikající fyzické osobě. Podstatné je, aby k naplnění znaků přestupku došlo při podnikání této osoby či v přímé souvislosti s ním, a tím došlo k porušení právní povinnosti, která je uložena podnikající fyzické osobě nebo fyzické osobě.⁶

Přestupek musí být protiprávní, tzn. čin odporuje právu jakožto souhrnu právních norem – nepostačí, aby pouhý čin naplňoval skutkovou podstatu přestupku, ale zároveň je nutné zvážit, zdali nejsou dány některé z okolností vylučujících protiprávnost, např. o nutnou obranu či svolení poškozeného. Přestupek musí být společensky škodlivý, což má být materiálním korektivem při uplatňování správního trestání – stíhat lze jen takové činy, které nejen naplňují skutkovou podstatu přestupku, ale zároveň je porušen či alespoň ohrožen nějaký společenský zájem. V neposlední řadě musí být takový čin výslovně zákonem za přestupek označený – pouze zákon může definovat skutkové podstaty přestupků. To naráží především na sílu legislativní normy, není možno skutkovou podstatu ukotvit např. v nařízení vlády či obecně závazné vyhlášce obce. Posledním důležitým kritériem je naopak jeho nižší závažnost ve srovnání s trestným činem. Přestupek nesmí naplňovat svou intenzitou skutkovou podstatu trestného činu.⁷

V praxi je poté hranice mezi trestným činem a přestupkem v některých případech tenká – zatímco u majetkových trestných činů je definována poměrně přesně – hranici, kdy se jedná o trestný čin určuje škoda nikoli nepatrná, která dosahuje „*částky nejméně 10 000 Kč*“⁸ – tak v případech domácího násilí, ublížení na zdraví či pomluvy bude vždy správní orgán nucen posuzovat, jaké

⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz.

⁶ Tamtéž

⁷ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 38 – 41.

⁸ § 184 zák. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

intenzity daný čin dosahuje. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že Policie ČR ne vždy posoudí skutek správně.

Obecná definice účastenství vychází z § 27 odst. 3 SŘ – „účastníky řízení jsou ti, o nichž to stanoví zvláštní zákon“⁹. Účastníky řízení o přestupku poté můžeme nalézt právě v tomto zvláštním zákoně, konkrétně v § 68 PřesZ, který stanoví, že „účastníkem řízení je a) obviněný b) poškozený v části řízení, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení, a c) vlastník věci, která může být nebo byla zabráná (...)“¹⁰. Tento výčet účastníků řízení je „taxativní“¹¹, kdy se jedná o „odklon od zásad trestního řízení, kde poškozený má v trestním řízení daleko širší práva, až na výjimky shodné s právy ostatních stran, kdy právo poškozeného v trestním řízení není redukováno jen na otázku náhrady škody, nýbrž je i právem na určení, kdo škodu způsobí“¹². Potvrdit to lze i z formulace jiné odborné publikace, kdy by tento výčet mohl být pouze „žádánlivě taxativní“¹³, ale to jen za předpokladu, že by ho „bylo možné rozšířit o další účastníky zvláštním zákonem“¹⁴. A contrario proto lze dovodit, že je-li osoba přímo postižená ukotvená přímo v PřesZ, nikoli v zákoně zvláštním vůči PřesZ, nemůže být účastníkem řízení za žádných okolností.

K tomuto ještě malou vsuvku, PřesZ je zákonem speciálním vůči SŘ, tzn. neuplatní se obecná definice účastníků dle § 27 a 28 SŘ – byť existuje publikace (Prášková), která tuto polemiku na základě nálezu Ústavního soudu¹⁵ vede. Je ovšem stejného názoru, jako já, tzn. že výčet účastníků je taxativní a výše zmíněný nálezn „byl přijat v situaci, kdy správní orgány rozhodovaly v době, kdy ještě nebyl platný a účinný současný přestupkový zákon“¹⁶.

Shodou okolností se výše zmíněný nálezn týká stejné právní oblasti, na jakou naráží i Jemelka – jako příklad zákona, který je lex specialis vůči PřesZ, dává § 71 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který může prolomit toto ustanovení a umožnit být obci ve svém územním obvodu účastníkem, pakliže v téže věci obec již nevystupuje jako orgán ochrany a přírody. Týkat se to ovšem bude pouze obce a pouze přestupků vedených dle § 87 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁹ § 27 odst. 3 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ § 68 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ ONDRUŠOVÁ, Marta a kol., *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád)*, 2017, s. 420; **ovšem stejně tak praví:** BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 346.

¹² ONDRUŠOVÁ, Marta a kol., *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád)*, Praha: Leges. 2017, s. 420.

¹³ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 521, marg. č. 4.

¹⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 521, marg. č. 4.

¹⁵ Nálezn Ústavního soudu ze dne 18. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 1685/17.

¹⁶ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 366.

Výše zmínění účastníci řízení (obviněný, poškozený a vlastník věci zabrané) ovšem nemají stejné postavení, je vymezen diferencovaný rozsah řízení, na kterém se mohou účastnit. Obviněný je z logiky věci účastníkem pro celý rozsah řízení, nicméně poškozený či vlastník věci, která byla nebo může být zabráná, jen pro tu část, která se týká jimi uplatněného nároku.¹⁷ Dle mého názoru se i tímto projevuje zásada nevěřejnosti správního řízení a zcela správně jsou proto ostatní účastníci řízení omezeni pouze pro tu část řízení, která se jich bezprostředně týká. Na druhou stranu můžeme polemizovat, jestli kvůli tomu nemohou být dotčena jejich práva a oslabena jejich možnost chránit sebe či svůj majetek v řízení.

Účastníkům poté z jejich postavení ex lege vyplývá hned řada procesních práv, z přestupkového zákona např. právo klást otázky sobě navzájem, svědkům a znalcům, podávat odvolání (byť v odlišném rozsahu), a také práva obviněného navrhnout nařízení ústního jednání, právo nevypovídat, a další. Další procesní práva lze také najít ve SŘ, jako např. právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí, právo na vyjádření se před vydáním rozhodnutí ve věci k podkladům rozhodnutí, právo nahlížet do spisu a činit si z něj výpisy či požádat o kopie ze spisu, a další.¹⁸

V neposlední řadě, obviněný má právo na spravedlivé a veřejné projednání věci, právo na obhajobu či právo na bezplatnou pomoc tlumočnicka, což mu garantuje čl. 6 odst. 1, odst. 3 Úmluvy. Jedná se o práva obviněného pro trestní řízení, která česká (i evropská) judikatura dovodila a ustáleně je aplikuje i pro řízení správní.¹⁹

Primární zdroj, či okamžik, od kterého správní právo počalo aplikovat právo na spravedlivý proces i ve prospěch obviněného ve správním řízení, se mi dohledat nepodařilo, komentář se o této skutečnosti vyjadřuje, jako by byla platná od nepaměti, ale je možno si aplikaci práva na spravedlivý proces ukázat např. na rozsudku Nejvyššího Správního Soudu, který zhodnotil, že odmítnutí návrhu na provedení důkazu výslechem svědka, který je s obviněným v přátelském vztahu a jehož svědeckou výpověď navrhl obviněný, je porušením práva na spravedlivý proces, konkrétně čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.²⁰

¹⁷ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...* s. 345.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Rozsudek NSS ze dne 20.1.2006, sp. zn. 4 As 2/2005-62.

1.3 Zahájení řízení z moci úřední

Přestupkové řízení je „ovládáno principem ofiiality a legality“²¹, přičemž tyto principy jsou ukotveny přímo v § 78 PřesZ: „*Správní orgán zahájí řízení o každém přestupku, který zjistí, a postupuje v řízení z moci úřední.*“²².

K tomuto se vyjadřoval i Ústavní soud, dle kterého je správní řízení „ovládáno principem ofiiality, podle kterého správní orgán má právo a povinnost zahájit řízení, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem, bez ohledu na to, jak ji zjistí, a dále i principem legality, podle něhož je příslušný orgán povinen stíhat všechny delikty, o nichž se dozví; naopak se v něm neuplatní zásada dispoziční, dle které je účastník oprávněn nakládat předmětem řízení. Správní řízení se tak v posuzovaném případě zahajuje výlučně z podnětu správního orgánu ve smyslu § 18 odst. 1 správního řádu a podání, které stěžovatel označuje jako návrh, nelze chápat jinak než jako "podnět" pro další činnost správního orgánu. Pokud příslušný správní orgán dospěje ke závěru, že je zde důvodné podezření spáchání správního deliktu, je povinen (a také jen tehdy oprávněn) správní řízení zahájit.“²³. Toto usnesení Ústavního soudu je stěžejní především pro souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku, jelikož tím definuje jeho charakter, ostatně o tom více podrobně v kapitole 2.2. mé práce.

V zásadě proto správní orgán zahajuje z moci úřední dle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. Správní řád, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen „SŘ“*) každé správní řízení o přestupku, o kterém se dozví. Je vždy na posouzení správního orgánu, zdali existuje na zahájení řízení nějaký veřejný zájem, či nikoliv; zahájení řízení by nemělo být pouze v zájmu jedné konkrétní osoby.²⁴

Okamžikem zahájení řízení je skutečnost, že oznámení o zahájení řízení bylo doručeno podezřelému z přestupku²⁵ (resp. alternativně ústní vyhlášení oznámení o zahájení řízení, pakliže účastníkovi v řízení nehrozí uložení povinnosti či odnětí práva). Tímto okamžikem lze řízení považovat za vedené a od tohoto okamžiku mohou účastníci uplatňovat v řízení svá práva.²⁶

Pokud je podezřelých z přestupku více, je zahájeno společné řízení o přestupku okamžikem doručení oznámení všem podezřelým – dokud není doručeno všem, nelze považovat řízení za zahájené. Pokud se opakovaně nedaří některému podezřelému doručit oznámení o zahájení řízení, lze ale postupovat dle § 32 odst. 2 písm. h) SŘ a může mu být ustanoven správním orgánem opatrovník.²⁷

²¹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 606.

²² § 78 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

²³ usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2001, sp. zn. II. ÚS 345/01.

²⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti...* s. 608, marg. č. 7.

²⁵ § 78 odst. 1 PřesZ.

²⁶ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...* s. 393.

²⁷ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti...* s. 608, marg. č. 10-11.

Zásadní změnou v zahajování řízení oproti předchozí právní úpravě je v tzv. „návrhových přestupcích“, kdy nyní již není možné zahájit řízení o přestupku na návrh. Alternativou je zahájení řízení se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku. U takového řízení lze zahájit řízení a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem alespoň jedné z osob přímo postižených spácháním přestupku, přičemž zákon stanoví skutkové podstaty, kde je potřeba souhlasu.²⁸

1.4 Osoba blízká

Základ pro posouzení, kdo je osobou blízkou, můžeme najít v zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v § 22 odst. 1 téhož zákona:

„Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“²⁹

Pro účel mé práce považuji za nezbytné alespoň zběžně projít soukromoprávní ustanovení o osobě blízké. V první řadě je nutné konstatovat, že úprava v § 22 OZ je úpravou obecnou, která má vliv i na právo veřejné, pokud některé z příslušných odvětví veřejného práva neupravuje daný institut jinak (což není náš případ). Přejdeme-li tedy rovnou k samotnému pojmu, první část ustanovení vyjmenovává poměrně přesný okruh osob, které jsou osobami blízkými už jen na základě své životní situace, nerozhodují jejich aktuální citové vazby či společná domácnost. Řadí se mezi ně **příbuzní v řadě přímé**, a to, pokud pochází jedna osoba od druhé na základě pokrevního pouta (rodiče, děti, vnuci, pravnuci), anebo vztah vznikl osvojením (osvojené dítě, rodiče osvojence, rodiče osvojitele, potomci osvojeného dítěte); též **sourozenci**, kteří jsou bráni jako příbuzní v řadě pobočné, a to i pokud mají společného pouze jednoho z rodičů; **manžel**; **partner** dle zákona o registrovaném partnerství.³⁰

Problém v určení blízkosti osob může nastat převážně až u dalších osob, který se věnuje nejprve jiným osobám v poměru rodinném či obdobném, stále se ovšem jedná o objektivní vztah podmíněný vyvratitelnou domněnkou. Poměr obdobný rodinnému by měl naplňovat znaky, jež jsou pro rodinu typické, a to buď na základě právního svazku, či na základě faktických skutečností. Právním svazkem vzniká např. **švagrovství** – právní poměr mezi manželem a příbuznými druhého manžela. Tato definice je odlišná od široce používaného pojmu švagrovství, který v běžném jazyce může zahrnovat i všechny příbuzné jednoho manžela ve vztahu k druhému manželovi; též vztah

²⁸ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti...* s. 610, marg. č. 17.

²⁹ § 22 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ HURDÍK, DOBROVOLNÁ, in LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 až 654). Komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022, s. 119.

mezi sourozenci jednoho manžela vzhledem k druhému manželovi. Ani jednu z těchto situací ovšem právo nebere jako relevantní pro posuzování osoby blízké. Druhý vztah podmíněný vyvratitelnou domněnkou se zakládá na faktické skutečnosti, a to u **osob, které spolu trvale žijí**. Tato domněnka ovšem může být vyvrácena důkazem, že citové pouto mezi osobami chybí. Zde je důležité, že citový vztah se posuzuje dle komentářové literatury v kontextu vztahu obdobného ke vztahu rodinnému, tzn. přátelství by vztah osob blízkých na základě takového ustanovení nepředstavovalo.³¹

Třetí pomyslnou skupinou jsou vztahy, které jsou založeny na subjektivním základu – jedná se o osoby, které **důvodně pocítují újmu druhé osoby jako újmu vlastní**. Jedná se pochopitelně o pojem, který je nutno vysvětlovat abstraktně, nikoliv doslovně. Popisuje citové pouto, které je antonymem zjevné lhostejnosti dvou osob. Komentářová literatura se domnívá, že takové citové pouto může být i jednostranné (dikce zákona takovou interpretaci dovoluje), byť zároveň zmiňuje i judikaturu k předcházejícímu občanskému zákoníku, kde rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 3. 1956 (sp. zn. 8 Co 29/56) stanovuje, že vztah osob blízkých musí být ze své podstaty oboustranný. Závěr, který autor dovozuje z daného rozhodnutí zní, že přestože v konkrétní situaci postačuje jednostranné citové pouto, jako osoby navzájem blízké můžeme označit obě z nich. Kromě subjektivní skutečnosti pocítování újmy musí být ovšem možné dovozovat intenzitu vztahu i z objektivních skutečností – kvůli tomu zákon používá slovo „důvodně“. Objektivní prokázání vztahu poté bývá předmětem dokazování. Dovožovat ho lze např. z pravidelného kontaktu, společných aktivit, atd., nicméně, pravidelný kontakt není podmínkou. Dá se říci, že čím více objektivního vztahu mezi osobami blízkými je, tím postačí méně subjektivního; a naopak. Tak tomu bude např. u vztahu druha a družky, kdy případnou neexistenci subjektivního vztahu bude třeba prokázat.³²

Výše jsem se zmínil, že na základě objektivního vztahu podmíněného vyvratitelnou domněnkou se přátelé nemohou považovat za osoby blízké. Dikce zákona však naznačuje, že na základě subjektivního pocítování cizí újmy jako vlastní by tam měl být prostor i pro takový výklad.

K tomuto právě můžeme zmínit velmi zajímavý náleží Ústavního soudu, který popisuje, za jakých okolností se přátelství bude považovat za vztah osob navzájem blízkých. Demonstrativně pojednává např. o prvcích přátelství, které mohou rozhodovat – mohou si být blízcí „*podobností názorů a zastávaných hodnot, délkou jeho trvání, společnými zážitky, koníčky, zájmy a dalšími přáteli, profesní provázaností, bydlením v sousedství, vzájemným kamarádstvím dětí, společně tráveným časem apod.*“. Dá se říci, že subjektivní vztah může vzniknout opravdu na velmi bohatém základě citových vazeb. Především

³¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, s. 302-303.

³² Tamtéž, s. 303-304.

ale nález pojednává o pojmu osoby blízké jako o typovém pojmu, kdy „*kdy nedostatek intenzity jednoho znaku může být nahrazen vyšší intenzitou znaku jiného*“. Ústavní soud explicitně zmiňuje existenci přátelství na „*celý život*“, kdy se osoby nemusí vidět i řadu let či desetiletí, a i přes to má Ústavní soud za to, že mezi nimi může existovat vztah osob blízkých.³³

³³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 09.07.2018, sp. zn. II.ÚS 955/18.

2 Osoba přímo postižená spácháním přestupku

2.1 Zákonná definice

Výše, v kapitolách 1.1 a 1.2 jsme si nepřímou definovali osobu přímo postiženou spácháním přestupku negativně – zmínil jsem, na základě jakých skutečností není účastníkem řízení, a to ani pro část řízení, a proč ani nelze dovést její účastenství jinou cestou. Pozitivní definici ovšem v zákoně možné najít není – v § 71 PřesZ jsou pouze taxativním seznamem vyjmenována práva, jaká zákon této osobě přiznává. Můžeme tedy tento nově definovaný typ subjektu zařadit po bok ostatních osob zúčastněných na řízení, jakými jsou např. zákonný zástupce nezletilého obviněného, opatrovníka obviněného nebo orgánu pro sociálně-právní ochranu dětí?

Dle důvodové zprávy ano. Důvodová zpráva ji definuje jako osobu „*jejíž práva nebo oprávněné zájmy byly přímo dotčeny jednáním nebo opomenutím, kterým byla naplněna skutková podstata přestupku. Práva nebo oprávněné zájmy v takovém případě tvoří objekt přestupku, který byl spácháním přestupku postižen. Osoba přímo postižená spácháním přestupku může být poškozeným, pokud jí byla přestupkem způsobena škoda a tato osoba uplatnila v řízení o přestupku nárok na její náhradu. Pokud byla této osobě spácháním přestupku způsobena jiná újma, má zvláštní procesní postavení pouze v případě, že její souhlas je podmínkou řízení o daném přestupku.*“³⁴. Důvodová zpráva tím vymezuje vztah osoby ke skutkové podstatě přestupku, kdy zároveň přiznává, že se může překrývat s rolí poškozeného, jakožto účastníka řízení pro část řízení o náhradě škody. Nebyl-li uplatněn nárok na náhradu škody v řízení, má osoba přímo postižená spácháním přestupku **zvláštní procesní postavení**, což je vzápětí vysvětleno jako pozice osoby zúčastněné na řízení s vybranými procesními právy.³⁵

Zároveň nelze ztotožňovat postavení osoby přímo postižené s postavením svědka – je ale možné vyslechnout jako svědka o skutečnostech podstatných pro přestupkové řízení.³⁶ Zákonná úprava přitom předpokládá „*přímé postižení, což je třeba vykládat tak, že se dané postižení bezprostředně promítlo do subjektivní právní sféry dané osoby*“³⁷.

Rád bych ještě pár řádků věnoval formulaci „*jejíž práva nebo oprávněné zájmy byly přímo dotčeny jednáním nebo opomenutím, kterým byla naplněna skutková podstata přestupku.*“³⁸. Zajímavé je to především z důvodu, že zatímco ostatní osoby zúčastněné na řízení se v řízení objeví ve spojitosti s některým z účastníků, Osoba přímo postižená se v přestupkovém řízení objevuje z důvodu, ze kterého se většinou v řízení objevují přímo účastníci řízení.

³⁴ Vláda: Důvodová zpráva ke zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Ministerstvo Vnitra ČR: Často kladené dotazy ke zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákonu č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – zápis ze dne 01. 03. 2018.

³⁷ BOHADLO, David a kol. Zákon o odpovědnosti... s. 359.

³⁸ Vláda: Důvodová zpráva ke zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz.

Ostatně, vrátíme-li se na malý okamžik k předchozí právní úpravě, konkrétně k navrhovateli, NSS zde v jednom ze svých rozsudků judikoval, že „*veřejný zájem na projednání přestupkového jednání v taxativně stanovených případech návrhových přestupků ustupuje individuálnímu zájmu poškozené osoby, která má plnou dispozici ohledně podání návrhu na zahájení řízení a celého průběhu řízení o návrhovém přestupku.*“³⁹

Komentář od Jemelky/Vetešníka je v komentování tohoto rozsudku obezřetný a skoupý, nicméně z formulace jejich slov mi vyplývá, že se tento princip promítá i do některých přestupků dle nové právní úpravy, tzn. osoba přímo postižená spácháním přestupku zde vystupuje jako osoba, která má individuální zájem z obdobné pozice, v jaké poškozený účastník řízení⁴⁰, a to takový zájem, že míra jejího individuálního zájmu převyší veřejný zájem na projednání domnělého přestupku.

2.2 Souhlas

Na rozdíl od osoby přímo postižené spácháním přestupku je souhlas, který má tato osoba učinit, zákonem definovaný dostatečně, byť k jeho obsahu se dostaneme oklikou.

Souhlas je podáním dle § 37 SŘ, z čehož vyplývá, že u souhlasu, stejně jako u podání, musí být zřejmé vůči kterému správnímu orgánu směřuje, kdo jej činí (jméno, příjmení, datum narození, místo trvalého pobytu, adresa pro doručování – může být i e-mail; byť osobou přímo postiženou spácháním přestupku bude nejčastěji fyzická osoba, v případě právnické osoby či fyzické osoby podnikající bude třeba obchodní firma či jméno, identifikační číslo osoby, adresa sídla, popř. opět jinou adresu pro doručování, např. datová schránka), s jakým přestupkem souvisí, a to včetně označení spisové značky, je-li již osobě přímo postižené spácháním přestupku známa (někteří lidé jsou již právně znalí, či se o svých právech informují na internetu nebo u právníka, v ideálním – byť výjimečném – případě dojde k poučení osoby přímo Policií ČR, a doručují souhlas s projednáním přestupku ještě dříve, než-li stihne Policie ČR věc uzavřít a předat správnímu orgánu) a popisu skutkového stavu, kterým měl být přestupek spáchán. Souhlas by měl být datován a podepsán.⁴¹

Je-li osob přímo postižených spácháním přestupku více, postačí souhlas pouze jedné z nich.⁴² Pokud se tedy jedná o např. tzv. plošnou urážku na cti, a souhlas dá jen jedna z osob přímo postižených, odbor všeobecné správy Ministerstva Vnitra má za to, že ostatní dotčené osoby

³⁹ Rozsudek NSS ze dne 13. 8. 2009, č. j. 9 As 57/2008-35.

⁴⁰ Zde si dovoluji malou vsuvku, ze své praxe mohu podotknout odlišnost, zatímco poškozený je nejčastěji majetkově poškozený, tak osoba přímo postižená vystupuje nejčastěji v situacích, kdy má vzniknout nějaké nemajetková újma.

⁴¹ § 37 odst. 1, odst. 2 zák. č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 551, marg. č. 2.

plošnou urážkou, které souhlas nepodaly, mohou v přestupku figurovat pouze v pozici svědků a tudíž jim nebudou přiznána práva dle § 71 PřesZ.⁴³

Souhlas je tedy podáním, nicméně se nejedná „o návrh/ žádost na zahájení řízení ve smyslu § 45 SpŘ. Jeho podáním se tedy správní řízení nezahajuje (na rozdíl od návrhu na zahájení řízení o návrbovém přestupku podle předchozího zákona o přestupcích), ale pouze se jím potvrzuje, že správní řízení může být z moci úřední zahájeno, resp. je-li již zahájeno, že se v něm může pokračovat.“⁴⁴

Oproti žádosti je tedy souhlas chudší o pravomoc zahájit řízení, naopak všechny ostatní dispozice se správním řízením zůstávají osobě přímo postižené spácháním přestupku dostupné tak, jako by se jednalo o návrh na zahájení řízení. Bez souhlasu není možno řízení z moci úřední zahájit (dojde k odložení řízení dle § 76 odst. 4 PřesZ), stejně tak při zpětvzetí souhlasu dojde k zastavení již probíhajícího řízení dle § 86 odst. 1 písm. n) PřesZ.

Zákon myslí i na situace, kdy osoba přímo postižená spácháním přestupku není dostatečně informována o svých právech předem. V takových případech přichází povinnost správního orgánu z vlastní iniciativy konat formou poučení osoby přímo postižené či vyzvat ji k nápravě vad.

V případě, že dojde k doručení vadného souhlasu, tzn. souhlas neobsahuje výše uvedené náležitosti, či je zjevně nesrozumitelný, správní orgán vyzve podatele k odstranění nedostatků a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu.⁴⁵ Naopak, je-li souhlas jen jinak pojmenován (žádost, vyjádření...), ale z obsahu podání vyplývají všechny důležité informace, včetně vyjádření souhlasu s projednáním přestupku, správní orgán posoudí souhlas dle jeho obsahu, ostatně, tak stanoví i zákon ve svém § 37 odst. 1 SŘ: „Podání se posuzuje podle svého skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno.“⁴⁶

V případě, že osoba přímo postižená takový souhlas doručila, měl by správní orgán splnit svoji poučovací povinnost, nespoléhat na právní povědomí osoby přímo postižené, a dostatečně ji poučit o jejích právech a povinnostech v řízení, a to jak dle § 79 odst. 1 PřesZ, tak o právech vyplývajících z § 71 PřesZ.⁴⁷

Ve většině případů ovšem k doručení souhlasu osobou přímo postiženou nedojde⁴⁸, správní orgán proto musí projevit vlastní iniciativu. Bez zbytečného odkladu poté, co mu bylo doručeno

⁴³ Zápis z konzultačního dne k přestupkové problematice konaného odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra pro zpracovatele přestupkové agendy dne 13. 3. 2018 – bod 13.

⁴⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 553, marg. č. 8.

⁴⁵ § 37 odst. 3 zák. č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ Tamtéž, § 37 odst. 1.

⁴⁷ § 79 odst. 2 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů; ostatně ale také § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů (obecná poučovací povinnost)

⁴⁸ Také v mých osobních statistikách figuruje pouze jediný souhlas daný osobou přímo postiženou již před výzvou správního orgánu; všechny ostatní souhlasy bylo nutné získat vyzváním osoby přímo postižené k vyplnění takového souhlasu.

oznámení o podezření ze spáchání přestupku od Policie ČR, by měl kontaktovat osobu přímo postiženou spácháním přestupku a doručit jí informaci o potřebnosti souhlasu s projednáním přestupku, přičemž pro procesní efektivitu (především z hlediska rychlosti správního řízení⁴⁹) a usnadnění (veřejná správa je službou veřejnosti⁵⁰) je ideální, pokud souhlas správní orgán předvyplní tím způsobem, že osoba přímo postižená spácháním přestupku může doplnit pouze datum a podpis a souhlas doručit zpět správnímu orgánu. Zákon nestanoví, jakou formou má tak správní orgán učinit, ale ideální je písemná, a to včetně potvrzení o doručení do sféry osoby přímo postižené (např. doručenka, ale také podpis o převzetí na kopii dokumentu, a to včetně data podpisu).

Zákon pro tuto situaci stanoví minimální lhůtu 30 dnů k vyplnění souhlasu osobou přímo postiženou spácháním přestupku a připomíná, že je zároveň nutné poučit osobu přímo postiženou o skutečnosti, že bez jejího souhlasu nelze řízení zahájit, či v již zahájeném řízení pokračovat.⁵¹

Lhůtu pro vyplnění určí ve výzvě správní orgán, není možné neurčit časové omezení pro vyplnění souhlasu, nicméně ze své osobní praxe mohu říct, že nejčastěji se uplatňuje minimální lhůta. Správní orgán tak činí především proto, aby nevznikaly průtahy v řízení, pomáhá tak dodržovat zásadu rychlosti řízení ukotvenou správním řádem.

Ze zákona nevyplývá povinnost určovat lhůtu pro podání souhlasu usnesením. S odkazem na § 39 odst. 1 SŘ určuje správní orgán lhůtu jen tehdy, je-li to zapotřebí. Jelikož je to především dotčená osoba, která má zájem na udělení souhlasu, tak nebude zpravidla třeba stanovit lhůtu usnesením (byť vyloučeno to není) a vystačíme si s pouhým přípisem.⁵²

Správní orgán nesmí otálet s informováním osoby přímo postižené, jelikož „*aplikace institutu souhlasu není důvodem ani pro stavění běhu promlčecí lhůty ani důvodem pro přerušeni již probíhajícího přestupkového řízení.*“⁵³ Současně by správní orgán měl zjistit do 60 dní od oznámení přestupku Policií ČR, zdali existují okolnosti pro zahájení řízení a řízení zahájit – vezmeme-li v potaz průtahy, které mohou nastat na straně doručovatele, i případnou neochotu adresáta převzít zásilku od doručovatele, a připočteme-li 30 dnů lhůty pro udělení souhlasu, můžeme se dostat i na samotnou hranici 60 dní, zvláště, pokud správní orgán bude reagovat se zpožděním.

Dá se předpokládat, že zákonodárce zvolil takto dlouhou lhůtu ve prospěch osoby přímo postižené se snahou umožnit jí zvážit všechny okolnosti, eventuálně též umožnit jí zjistit, zdali se domnělý přestupek dá prokázat důkazy. Samotné zaslání souhlasu může přitom vést u osob

⁴⁹ § 6 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Tamtéž, § 4 odst. 1.

⁵¹ § 79 odst. 2 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² Ministerstvo Vnitra ČR – Často kladené dotazy ke zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákonu č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – zápis ze dne 01. 03. 2018, bod 30.

⁵³ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Osoba přímo postižená spácháním přestupku – subjekt, nikoli však účastník přestupkového řízení.* Právní rozhledy, 2018, č. 8, s. 275-278.

blízkých k usmíření mimo správní řízení, často se poté stává, že souhlas není správnímu orgánu dán. Je otázka, zdali 30 dní není příliš dlouhá lhůta, na druhou stranu osoba přímo postižená většinou nemá zájem řízení prodlužovat, není to v její prospěch, a správní orgán naopak není tlačěn žádnými dalšími skutečnostmi, pro které by bylo vhodnější, aby lhůta byla kratší. V praxi to obvykle nepůsobí problémy, pokud osoba přímo postižená má zájem na projednání věci, doručí souhlas často obratem správnímu orgánu.

Poslední zajímavostí může být vzdání se práva na podání souhlasu. Zákon tuto situaci výslovně neřeší, a tak by se mohlo dovozovat, že Osoba přímo postižená tuto lhůtu musí využít vždy. I na základě odborné literatury se domnívám, že by tento způsob výkladu byl přehnaným formalismem, a proto má Osoba přímo postižená nejen právo podepsat souhlas okamžitě, ale i právo vzdát se možnosti souhlas udělit.⁵⁴

2.3 Kdy je možno konat bez souhlasu

Pomineme-li situaci, kdy je možno ve stejné věci získat více souhlasů od osob přímo postižených, a takový souhlas podá jen jedna z nich, tak z obecné úpravy souhlasových přestupků existují ještě dvě výjimky, ukotvené v § 79 odst. 5 PřesZ. Obě výjimky jsou dány zvláštními okolnostmi, kvůli které by obecné pravidlo nebylo adekvátní, jelikož by podmínka doložení souhlasu nežádoucím způsobem vyloučila možnost projednání přestupku. Tou první je, že osobou přímo postiženou spácháním přestupku je osoba mladší než 18 let, tou druhou je vykazání ze společného obydlí na základě podezření ze spáchání přestupku. Obě podmínky je přitom nutné pečlivě posoudit ještě dříve, než dojde k zahájení řízení.⁵⁵

U osoby mladší 18 let se tímto ustanovením garantuje její zvýšená ochrana, jakožto mladistvého (byť PřesZ tuto ochranu předpokládá především u mladistvých obviněných), u vykazání ze společného obydlí (upraveno § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky) se jedná nepochybně o ochranu osoby přímo postižené před opakováním skutkové podstaty přestupku, pro které byla osoba podezřelého vykazána ze společného obydlí. U tohoto případu je nutný i důvodný předpoklad, že se podezřelý pokusí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě, či zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, a to i v případě, že hrozba těchto útoků by zůstala v rovině přestupkové, nikoli trestněprávní. Vykázat tuto osobu může policista i v její nepřítomnosti a toto vykazání trvá 10 dnů ode dne jeho provedení, přičemž nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.⁵⁶

⁵⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 431.

⁵⁵ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...*, s. 460.

⁵⁶ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 622, marg. č. 27.

V praxi mělo toto ustanovení ovšem velmi nešťastný dopad na práva výše zmíněných osob, především proto, že v okamžiku, kdy jejich souhlas nebyl třeba, nebyla jim v ten okamžik ani přiznána zvláštní práva Osoby přímo postižené – a tímto je přešlap zákonodárce mohl přímo poškozovat. Naštěstí, v rámci novely z roku 2022 byl tento nedostatek vyřešen a těmto osobám byla přiznána práva Osoby přímo postižené.

Pro správnost takového výkladu před novelizací mluvil pouze účel a smysl zakotvení práv osoby přímo postižené spácháním přestupku, kdy procesní práva využívá především pro možnost kvalifikovaného posouzení zpětvzetí souhlasu.⁵⁷ Dle mého názoru ovšem takový přístup byl velice nešťastný a oceňuji, že od něj bylo ustoupeno. Mám za to, že i pouhá přítomnost na ústním jednání, právo se vyjádřit ke skutečnostem uvedených obviněným, jsou natolik silná práva, že sama o sobě mohou i ovlivnit rozhodnutí ve věci.

Závěrem kapitoly bych rád ještě zmínil zajímavost, pokud osoba mladší 18 let postižená jednáním pachatele v řízení dle § 79 odst. 5 PřestZ dosáhne zletilosti v průběhu řízení, kdy řízení je již řádně zahájeno, není nutné vyžadovat ke dni zletilosti její souhlas.⁵⁸

2.4 Zpětvzetí souhlasu

Osoba přímo postižená spácháním přestupku pochopitelně může svůj souhlas s projednáváním přestupku vzít zpět, což jde trochu proti koncepci souhlasu. Proč? Jak jsem zmínil výše v kapitole 2.2, souhlas je pouhým podáním, nicméně není žádostí, přičemž zpětvzetí zákon u podání neupravuje. Dostáváme se tím do situace, kdy souhlas získává více „kvalifikovanou“ formu než podání a přibližuje se tímto aspektem k žádosti či návrhu na zahájení řízení.

Zpětvzetí souhlasu je výslovně uvedeno v zákoně, kdy je časově omezeno vydáním rozhodnutí o odvolání, jakožto posledního pravomocného rozhodnutí, jímž se řízení končí. Z logiky věci, pakliže řízení skončí pravomocným rozhodnutím o vině již v prvním stupni a odvolání nebude podáno, osoba přímo postižená spácháním přestupku může vzít svůj souhlas zpět pouze do okamžiku právní moci tohoto rozhodnutí.⁵⁹ Pakliže by tomu tak nebylo, dostávali bychom se do absurdní situace, kdy bude možné pouhým zpětvzetím souhlasu s projednáním přestupku rušit již pravomocná rozhodnutí správního orgánu.

V případech zpětvzetí souhlasu již není možné souhlas udělit znovu, a to bez ohledu na to, kdy byl souhlas vzatý zpět. Teoreticky by se dalo diskutovat, pokud by došlo ke zpětvzetí osobou přímo

⁵⁷ Zápis z konzultačního dne k přestupkové problematice konaného odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra pro zpracovatele přestupkové agendy dne 5. 9. 2017, bod 9.

⁵⁸ Zápis z konzultačního dne k přestupkové problematice konaného odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra pro zpracovatele přestupkové agendy dne 13. 3. 2018, bod 15.

⁵⁹ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Osoba přímo postižená spácháním přestupku – subjekt, nikoli však účastník přestupkového řízení*. Právní rozhledy, 2018, č. 8, s. 275-278.

postiženou ještě před doručením oznámení o podezření ze spáchání přestupku správnímu orgánu o situaci, kdy by osoba přímo postižená vzala svůj souhlas zpět dříve, než by byla správním orgánem poučena o svých právech a povinnostech.

2.5 Zvláštní práva

Práva, která zákon přiznává osobě přímo postižené spácháním přestupku je možno nalézt v § 71 PřesZ a jsou omezena pouze na tu osobu, která dala k zahájení či pokračování řízení souhlas. Zde je vhodné zmínit novelu, která k takto vymezenému řízení připojuje i řízení, které lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu (výjimky dle § 79 odst. 5 PřesZ, viz výše). Konkrétně jsou přiznána osobě přímo postižená tato práva:

- a) Právo na vyrozumění o zahájení řízení
- b) Právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení
- c) Právo na poskytnutí informací
- d) Právo vyjádřit v řízení své stanovisko
- e) Právo nahlížet do spisu
- f) Právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení
- g) Právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům a právo na oznámení rozhodnutí

Procesní práva přiznaná osobě přímo postižené spácháním přestupku jsou prakticky totožná s procesními právy danými zákonným zástupcům a opatrovníkům mladistvých obviněných či orgánům sociálně-právní ochrany dětí. Oproti nim chybí osobám přímo postiženým spácháním přestupku právo podat odvolání a žádost o obnovu řízení nebo nové rozhodnutí, jelikož tato práva přiznává zákon výše zmíněným osobám na základě zastoupení k tomu oprávněných osob v řízení, zatímco osoba přímo postižená spácháním přestupku jedná zcela jako samostatný subjekt.⁶⁰

Rád bych se pozastavil nad výše zmíněnou novelou PřesZ, tzn. nad vymezením řízení, ve kterých má osoba přímo postižená spácháním přestupku zvláštní postavení, a to především ve vztahu k novele účinné k roku 1. 2. 2022. Zatímco první část logicky vymezuje řízení, ve kterých má osoba přímo postižená své zvláštní postavení dané zákonem, důvodová zpráva⁶¹ k novelizované části říká, že druhá část přiznává zvláštní postavení osobám, které by ho měli, nebýt § 79 odst. 5 PřesZ – „*Byla-li spácháním přestupku postižena osoba mladší 18 let nebo byl-li přestupek důvodem vykázaní ze společného obydlí, zahájí správní orgán řízení nebo v již zahájeném řízení pokračuje bez souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku.*“⁶². Problém vnímám v tom, že čistě z jazykového

⁶⁰ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...*, s. 359-360.

⁶¹ Vláda: *Důvodová zpráva ke zákonu č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*, č. 417/2021 Dz.

⁶² § 79 odst. 5 zák. č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

hlediska se formulace „řízení, které lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu“ vztahuje de facto i na všechny přestupky, ve kterých osoba přímo postižená spácháním přestupku by vůbec neměla nefigurovat. Ad absurdum, pokud by obviněný ze spáchání přestupku proti veřejnému pořádku neuposlechl výzvy příslušníka Policie ČR dle § 5 odst. 1 písm. a) PřesNěkt, mohl by se poté takový příslušník dožadovat postavení osoby přímo postižené spácháním přestupku, včetně všech zvláštních práv, což bezesporu není to, co novelizací zákonodárce zamýšlel.

Katalog přiznaných práv u osoby přímo postižené v zásadě kopíruje chronologii správního řízení, kdy např. bez vyrozumění o zahájení řízení by osoba přímo postižená byla vystavena riziku, že nebude moci uplatňovat svá další práva v řízení, např. účastnit se ústního jednání či navrhnout důkazy k prokázání, že bylo zasaženo do jejich osobnostních či majetkových práv.

K právům osoby přímo postižené se pojí i zajímavost v podobě námitky podjatosti. Jak jsme si popsali již výše, osoba přímo postižená není účastníkem řízení, a proto nebude v případě námitky podjatosti o její námitce rozhodování usnesením dle § 14 odst. 3 SŘ. To ovšem nebrání osobě přímo postižené upozornit skrze podnět na důvody, pro které lze o podjatosti pochybovat. Ve výsledku tím může pomoci k určení jiné úřední osoby dle § 14 odst. 4 SŘ.⁶³

2.6 K jednotlivým právům konkrétně

Není možné začít ničím jiným, než právem na vyrozumění na zahájení řízení. Zde je vždy nutný popis skutku, o kterém má být v řízení rozhodováno a jeho předběžná právní kvalifikace. Je to elementární právo pro osobu přímo postiženou z hlediska uplatňování jejích dalších práv, aby věděla, kdy bylo řízení o přestupku zahájeno a zda může svá práva vůbec uplatňovat. Vyrozumět by správní orgán měl bezprostředně poté, jakmile se o existenci osoby přímo postižené spácháním přestupku dozví. Formu vyrozumění lze dovodit ze zákonných ustanovení o doručování dle SŘ (§19-26 SŘ), vhodná je především pro svoji garanci převzetí příjemcem, nicméně užít lze i méně formálního postupu, např. e-mail, telefon či ústní kontakt. O těchto postupech je ovšem nutno provést potřebnou dokumentaci (záznam do spisu, kdy a jakým způsobem k vyrozumění došlo, eventuálně kdo může toto vyrozumění dosvědčit).⁶⁴

Písm. b) ukotvuje právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení. Zde jen v krátkosti ke koncentraci řízení – můžeme dovozovat neexistenci koncentrace řízení na základě § 97 odst. 1 PřesZ, nové důkazy či skutečnosti lze uvádět i během odvolacího řízení. Vylučuje se tím proto koncentrace řízení dle § 36 odst. 1 SŘ, osoba přímo postižená může navrhnout provedení

⁶³ Ministerstvo Vnitra ČR – Často kladené dotazy ke zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákonu č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – zápis ze dne 01. 03. 2018, bod 28.

⁶⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 554, marg. č. 11-12.

důkazu listinou či výslech svědka po celou dobu konání řízení, a to včetně řízení u odvolacího správního orgánu. Stejně tak má osoba přímo postižená spácháním přestupku právo vyjádřit v řízení své stanovisko (viz § 36 odst. 2 SR; výše v této práci písm. d) k postupu správního orgánu či k úkonům účastníků řízení, ale především má právo, stejně jako účastníci řízení, vyjádřit se k podkladům rozhodnutí ve věci.⁶⁵

K tomu ještě možno zmínit rozhodnutí ÚS, které k vyjádření se k podkladům před vydáním rozhodnutí ve věci uvádí: „*Zásadám spravedlivého procesu, jak vyplývají z Listiny (čl. 36 odst. 1), je nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným procesním předpisem v řízení před správním orgánem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům a ke věci samé, ale také navrhnout důkazy, jejichž provedení pro prokázání svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost správního orgánu nejen o vznesených návrzích rozhodnout, ale také – pokud jim nevyhoví – ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl.*“⁶⁶ V tomto bodě je tedy osoba přímo postižená spácháním přestupku dána na roveň účastníkovi řízení.

U písm. c) ve výše zmíněném výčtu ubyla po novele formulace „*potřebných ke zpětvzetí souhlasu*“, čímž se zobecnilo právo osoby přímo postižené na všechny informace vztahující se k řízení. Dle Důvodové zprávy bylo praktické odstranit tento dovětek s tím, že to „*zjednoduší praktickou aplikaci daného ustanovení*“⁶⁷, protože nebude třeba zkoumat, které informace jsou potřeba ke zpětvzetí souhlasu a které nikoliv. Zajímavé je to v kontrastu s § 72 PřesZ, který stanoví, že „*Zákonný zástupce a opatrovník mladistvého obviněného a orgán sociálně-právní ochrany dětí má právo na ... poskytnutí informací o řízení potřebných ke hájení práv a oprávněných zájmů mladistvého obviněného*“⁶⁸, přičemž zde zákonodárci nepřišlo praktické zjednodušit i toto ustanovení a vezmeme-li si praktický příklad, správní orgán by měl zkoumat, zdali informace, které poskytne zákonnému zástupci – rodiči nezletilého obviněného – je potřebná pro hájení práv nezletilého, a pakliže nikoliv, neměl by ji zákonnému zástupci sdělit. Opět, dovedeme-li to ad absurdum, pakliže by správní orgán došel k závěru, že nezletilý nezavinil domnělý přestupek, neměl by dále poskytovat žádné informace zákonnému zástupci a zákonný zástupce by mohl spoléhat pouze na právo nahlédnout do spisu.

Naštěstí, jak dovedl Nejvyšší správní soud, „*Právo na informace ze správního spisu náleží v plném a neomezeném rozsahu vždy účastníkům správního řízení a jejich zástupcům (a nově též podpůrci podle § 45 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku); jiným osobám jen tehdy, prokážou-li právní zájem nebo jiný*

⁶⁵ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 555, marg. č. 13-14.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 2000, sp. zn. III. ÚS 58/2000.

⁶⁷ Vláda: *Důvodová zpráva ke zákonu č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*, č. 417/2021 Dz.

⁶⁸ § 72 zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

*vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob nebo veřejný zájem.*⁶⁹. Jedná se tedy spíše o jazykový nedostatek novely, který naštěstí může mít dopad maximálně na orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Právo nahlédnout do spisu je ostatně dalším z práv (viz výše písm. e), kdy osoba přímo postižená spácháním přestupku má právo činit si výpisy či právo na kopie spisu či jeho části, přičemž má právo i na kopie obrazových a zvukových záznamů, které jsou přílohou spisu. Naopak s tímto právem není spojeno právo na zaslání pořízené kopie.⁷⁰ Zde je vhodné podotknout, že oproti jiným správním řízením (především oproti těm, které jsou zahajovány na žádost, nikoli ex offo) zde zákon o správních poplatcích výslovně vylučuje u přestupkových řízení povinnost platit poplatek za úkony v řízení, což se samozřejmě dotýká i poplatků za pořízení kopie ze spisu.⁷¹

Dojde-li k odepření přístupu ke spisu či k jeho části, je nutné, aby o tomto vydal správní orgán usnesení a oznámil ho osobě, jež o přístup žádala. Vyloučeny jsou z nahlížení ty části spisu, které obsahují utajované informace, nebo skutečnosti, na něž se vztahuje zákonem stanovená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti – což ovšem neplatí v částech spisu, jimiž byl nebo bude prováděn důkaz (ovšem nahlíží do nich pouze účastník řízení či jeho zástupce).⁷² Což dle dikce slov vylučuje osobu přímo postiženou spácháním přestupku, jelikož, jak bylo řečeno výše, není účastníkem řízení (ani jeho zástupcem). Zde proto bude její procesní postavení horší, a to i oproti jiným osobám zúčastněným na řízení.

Zde ještě v krátkosti k novelizaci přestupkového zákona, zde došlo k významné úpravě celého odstavce, kdy přibyla poučování povinnost správního orgánu poučit účastníka řízení nebo jeho zástupce o povinnosti mlčenlivosti o utajovaných informacích nebo skutečnostech, na něž se vztahuje zákonem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti, a o právních následcích porušení této povinnosti. Pro možnost pozdější kontroly, že k takovému poučení došlo, sepíše správní orgán k tomuto úkonu protokol. Byť se toto ustanovení osoby přímo postižené z valné většiny případů nedotkne, může se stát, že bude i v pozici poškozeného, tzn. bude i účastníkem řízení, a poté je třeba dodržovat striktně daná pravidla pro přístup k utajovaným informacím dle znění zákona, a to včetně informování Národního bezpečnostního úřadu do 30 dnů od vyhotovení stejnopisu protokolu.⁷³

Osoba přímo postižená spácháním přestupku má dále právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení. Toto právo má pochopitelně pouze za předpokladu, že

⁶⁹ Rozsudek NSS ze dne 12. 4. 2018, č. j. 7 As 124/2017-21.

⁷⁰ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 557, marg. č. 19-20.

⁷¹ § 2 odst. 2 zák. č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² viz § 38 odst. 5, odst. 6 SŘ; rovněž také Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kde je stanoven seznam utajovaných informací.

⁷³ § 38 odst. 6 SŘ.

správní orgán ústní jednání považuje za nutné (tzn. nařídí ho, jelikož je nezbytné ke zjištění stavu věci, či je obviněným mladistvým), osoba přímo postižená spácháním přestupku takové jednání nemůže „vyvolat“, toto právo má pouze obviněný, je-li to nezbytné k uplatnění jeho práv, případně poškozený, je-li to třeba k rozhodnutí o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Stejně tak, pokud obviněný požádá o ústní jednání a správní orgán nedospěje k závěru, že je ho třeba, zamítne návrh usnesením, které oznamuje pouze obviněnému, nikoli osobě přímo postižené spácháním přestupku. Zde bych ještě rád zdůraznil, že správní orgán osobu přímo postiženou spácháním přestupku nepředvolává, pouze jí oznamuje konání ústního jednání. Osoba přímo postižená spácháním přestupku má i právo být přítomna při ostatních úkonech přestupkového řízení s tím, že o nich musí být zároveň i včas vyrozuměna, aby měla reálnou možnost se jich účastnit.⁷⁴ Nevýhodou plynoucí z pouhého vyrozumění o konání ústního jednání pro osobu přímo postiženou je skutečnost, že nemá nárok na náhradu hotových výdajů a ušlého výdělku – pro tento nárok musí být předvolána.⁷⁵

Z mé osobní zkušenosti ovšem k předvolání osoby přímo postižené k většině ústních jednání dojde, a to z důvodu souběhu její pozice s pozicí svědka, tzn. je zároveň předvolána ke svědecké výpovědi, jakožto i informována o možnosti se účastnit celého ústního jednání z pozice osoby přímo postižené spácháním přestupku. Zároveň pro správní orgán plyne povinnost nařídít ústní jednání a pokusit se obviněného a osobu přímo postiženou usmířit v případech, kdy se projednávají přestupky dle § 7 odst. 1 písm. a) PřesNěkt.

Poslední právo zmíněné ve výčtu zvláštních práv výše se váže ke konci řízení – je to právo na oznámení rozhodnutí. Správní orgán pro to uplatní postup dle § 72 SŘ, tzn. rozhodnutí se oznámí účastníkům řízení doručením stejnopisu písemného vyhotovení do vlastních rukou nebo ústním vyhlášením. Nad rámec tohoto ustanovení je tímto zvláštním právem zaručena možnost osobě přímo postižené spácháním přestupku, aby bylo i jí oznámeno konečné rozhodnutí ve věci.⁷⁶

2.7 Odvolání

Pravděpodobně ale nejdiskutovanějším právem je právo na odvolání. Důvodová zpráva, byť velmi stručně, zmiňuje zajímavou věc: „*Tato osoba však nemá právo podat odvolání, neboť v takovém případě by se z ní fakticky stal navrhovatel.*“⁷⁷ To již samo o sobě ukazuje, jak tenká je hranice mezi předchozí a nynější úpravou. Připočteme-li k tomu výše zmíněné přiznané právo na informace o celém řízení, které i v tomto právu osobu přímo postiženou staví de facto na roveň účastníka řízení, je zřejmé,

⁷⁴ JEMELKA, Luboš. § 71 ... s. 558, marg. č. 23-25.

⁷⁵ Ministerstvo Vnitřní ČR – *Často kladené dotazy ke zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákonu č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích* – zápis ze dne 01. 03. 2018, bod 29.

⁷⁶ JEMELKA, Luboš. § 71 ... s. 558, marg. č. 26.

⁷⁷ Vláda: *Důvodová zpráva ke zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, č. 250/2016 Dz.

že záměr zákonodárce a celý institut osoby přímo postižené byl vytvořen se záměrem tuto osobu zbavit práva na odvolání rozhodnutí o přestupku, práva podat žádost na obnovu řízení, práva na vydání nového rozhodnutí, eventuálně práva na odvolání proti schválení dohody o narovnání.

Jediná možnost, která osobě přímo postižené spácháním přestupku zůstala, jest podnět k zahájení přezkumného řízení, což ovšem není „zvláštní“ právo, má ho v podstatě kdokoliv a samotným podáním podnětu se řízení nezahajuje, zahájení řízení je zcela na vůli příslušného správního orgánu.⁷⁸

Zákonitě se proto musíme ptát, z jakých důvodů k tomuto kroku došlo? Bohužel, každá odpověď na tuto otázku může být pouze spekulací, ani po rozsáhlém hledání odpovědi jsem nenašel zmínku o tom, co vedlo zákonodárce k takovému rozhodnutí, kromě krátké věty z důvodové zprávy (viz výše).

Osoba přímo postižená spácháním přestupku může především těžit ze své pozice především jako aktivní pozorovatel či komentátor v průběhu řízení, nicméně byla zbavena práva bránit se odvoláním (či jiným prostředkem zmíněným výše) v případě, že by správní orgán pochybil a nějaké z procesních práv jí bylo z části nebo úplně odepráno (či by např. špatně vyhodnotil její argumentaci a osobě přímo postižené tím vznikla nějaká škoda). Osobě přímo postižené spácháním přestupku tak zbylo pouze právo vyjádřit se k rozhodnutí správního orgánu a právo vyjádřit se k podanému odvolání obviněným, přičemž může uvádět nové skutečnosti nebo důkazy ve svých vyjádřeních.⁷⁹

Připomínám, přestupkové řízení vylučuje koncentraci řízení dle § 82 odst. 4 SŘ, tzn. v okamžiku podání odvolání je možno dokládat jakékoliv nové skutečnosti či důkazy v duchu zásad presumpce nevinu a práva na obhajobu.⁸⁰

2.8 Následky absence souhlasu

V případech, kdy je souhlas potřeba, ale není osobou přímo postiženou dán, byl vzat osobou přímo postiženou zpět před zahájením řízení, eventuálně správní orgán nemůže zjistit, kdo je osobou přímo postiženou, postupuje správní orgán dle § 76 odst. 4 PřesZ a, aniž by řízení zahájil, řízení usnesením odloží.

Obdobně se k věci vyjadřuje i § 86 odst. 1 písm. m), písm. n) PřesZ. Tato ustanovení míří na situace, kdy řízení již bylo zahájeno, ale v průběhu řízení správní orgán zjistí, že souhlas osoby přímo postižené nebyl dán, případně souhlas byl dán a posléze byl vzat zpět. Správní orgán řízení usnesením zastaví.

⁷⁸ JEMELKA, Luboš. § 71 ... s. 559, marg. č. 27.

⁷⁹ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Osoba přímo postižená spácháním přestupku – subjekt, nikoli však účastník přestupkového řízení*. Právní rozhledy, 2018, č. 8, s. 275-278.

⁸⁰ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 521.

Původně se vedly diskuze, jak v takových případech může postupovat osoba přímo postižená, zdali se proti takovému usnesení o odložení může odvolat. Zdálo se, že takovému odvolání nic nebrání.

Zákonodárce ovšem tuto ideu nesdílel, a proto pro rozptýlení pochybností novelou upravil § 76 odst. 4 PřesZ tak, že nyní zákon výslovně stanoví povinnost správního orgánu usnesení o odložení věci pouze poznamenat do spisu a osobu přímo postiženou o tom vhodným způsobem vyrozumět. Důvodová zpráva uvádí: „*Vzhledem k tomu, že osoba přímo postižená spácháním přestupku je dostatečně poučena o následcích neudělení souhlasu, jeví se jako nadbytečné vydávat v tomto případě usnesení, které by se osobě přímo postižené spácháním přestupku oznamovalo a proti kterému by se mohla odvolat (právo podat odvolání přitom osobě přímo postižené spácháním přestupku nepřislouží ani v zahájeném řízení o přestupku)*“.⁸¹ Znamená to tedy, že pokud osoba přímo postižená nevzala svůj souhlas zpět či dala souhlas, ale správní orgán přesto řízení odložil, tak nemá proti výše zmíněnému usnesení žádnou možnost obrany (s výjimkou přezkumného řízení, na které ovšem nemá nárok, může k němu dát pouze podnět).

⁸¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 417/2021 Dz.

3 Dotčené přestupky

Přestupky, u kterých je vyžadován souhlas osoby přímo postižené, v obecné rovině kopírují přestupky, ke kterým dle staré právní úpravy bylo nutné podat návrh k jejich zahájení návrhovatelem⁸² – jde především (ovšem nejen) o přestupky proti občanskému soužití a proti majetku. Většinu z přestupků, které přiznávají zvláštní práva osobě přímo postižené, jsem našel ve zvláštním zákoně k zákonu PřesZ, a to konkrétně v PřesNěkt.

3.1 Přestupky proti občanskému soužití

První skupinu přestupků tvoří přestupky proti občanskému soužití. Přestupky s touto skutkovou podstatou lze rozdělit do dvou skupin. První skupina je skupinou obecnou, kdy osoba přímo postižená nemusí mít žádné speciální postavení, obecně se dá říci, že se osobou přímo postiženou může stát kdokoli, kdo je zasažen níže popsanou skutkovou podstatou.⁸³ Zde se jedná o tyto skutkové podstaty:

- a.) § 7 odst. 1 písm. a) PřesNěkt – fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí
- b.) § 7 odst. 2 písm. a) PřesNěkt – právnická osoba se dopustí přestupku tím, že jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí

Zákon ještě rozšiřuje povinnost správního orgánu zajistit souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku, která je ve vztahu osoby blízké k obviněnému. Tyto skutkové podstaty, dle mého označení spadající do „druhé skupiny“, se vyznačují speciálním vztahem osoby přímo postižené k obviněnému, tudíž není možné, aby byl obviněným a osobou přímo postiženou kdokoli, mohou je spáchat jen osoby k sobě navzájem blízké⁸⁴. Jedná se o tyto skutkové podstaty:

- c.) § 7 odst. 1 písm. b) PřesNěkt – fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že jinému ublíží na zdraví
- d.) § 7 odst. 1 písm. c) PřesNěkt – fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že úmyslně naruší občanské soužití tak, že
 - jinému vyhrožuje újmou na zdraví
 - jiného nepravdivě obviní z přestupku

⁸² Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích*, č. 251/2016 Dz.

⁸³ Zde jen krátce k osobnostním právům – z § 81 zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů vyplývá, že osobnostní práva mají pouze fyzické osoby. Z logiky věci tudíž osobou přímo postiženou spácháním přestupku ublížení na cti nemůže být právnická osoba, právnickým osobám zde nenáleží ochrana – nicméně pověst právnické osoby je chráněna § 135 téhož zákona.

⁸⁴ Poznámka k osobě blízké – kdo je osobou blízkou, vyplývá z § 22 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Kromě rodinného vztahu se zde stanoví i domněnka blízkosti, pokud spolu osoby trvale žijí v jedné domácnosti či pokud by újmu, kterou utrpěla jedna osoba, druhá osoba důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Blíže se k osobě blízké dostaneme později v této práci.

- se vůči jinému dopustí schválnosti
 - se vůči jinému dopustí jiného hrubého jednání
- e.) § 7 odst. 2 písm. b) PřesNěkt – právnická osoba se dopustí přestupku tím, že naruší občanské soužití tak, že
- jiného nepravdivě obviní z přestupku
 - se vůči jinému dopustí schválnosti
 - se vůči jinému dopustí jiného hrubého jednání

Zde je již výčet skutkových podstat širší. Dá se spekulovat, jaký byl důvod, který k tomu zákonodárce vedl. Dle mého názoru by tím důvodem mohla být potřeba nezasahovat do rodinných vztahů, ve kterých obvykle mohou vzniknout více vypjaté situace nežli ve vztazích přátelských či pracovních. Na druhou stranu, nejsem si jistý, nakolik takový procesní postup nenapomáhá skrývat domácí násilí v rodinách, jelikož se týká mj. přestupku ublížení na zdraví a přestupku vyhrožování ublížením na zdraví. Zde bych si dovolil navrhnout de lege ferenda opačný postup, tzn. výslovné odmítnutí projednávání přestupku osobou přímo postiženou spácháním přestupku. Nemusela by se tak vytvářet mentální překážka v psychice oběti, která tak nebude muset „sbírat odvalu“ k řešení problémů s násilím v rodině, ale uvidí, že správní orgán skutečně ex offio stojí o projednání přestupku.

Důvodem pro využití institutu osoby přímo postižené může být u výše zmíněných skutkových podstat „skutečnost, že pouze postižená osoba, které bylo ublíženo na cti, může správnímu orgánu kvalifikovaně popsat všechny okolnosti související s urážlivým výrokem a to, nakolik se jím cítí být na své cti uražena.“⁸⁵ Je otázka, jestli v takových situacích bude přednější individuální zájem jednotlivce, který se cítí být jednáním obviněného dotčen, než veřejný zájem na potrestání obviněného, který by v tomto případě mohl ustoupit.

To si ovšem nemyslí NSS, který ve svém rozsudku konstatoval, že byla-li „uplatněna státní moc vůči jiné osobě, která měla porušit zájem společnosti na řádném soužití občanů – objektem (...) je občanské soužití a veřejný zájem na ochraně cti každého, nikoli soukromý zájem žalobce. (...) V řízení o přestupku se nerozhoduje o žádném subjektivním právu navrhovatele – žádná práva ani povinnosti se mu nezakládají, nemění ani neruší, ani se jejich existence nedeclaruje“⁸⁶

Z osobní praxe mohu ještě říct, že zatímco v okamžiku, kdy dojde k urážce na cti, tak se jedná o poměrně vypjatou emoční situaci, tak posléze, než Policie ČR spis doručí správnímu orgánu, než správní orgán vyzve osobu přímo postiženou k doložení souhlasu, emoce odezní a

⁸⁵ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 967, marg. č. 8.

⁸⁶ Rozsudek NSS ze dne 23. 1. 2013, č. j. 6 As 57/2012-28.

často k projednání těchto přestupků nedojde. I v případě, že se předmětné řízení dostane k samotnému ústnímu jednání, správní orgán má dle § 7 odst. 8 PřesNěkt povinnost se pokusit obviněného a osobu přímo postiženou usmířit, za podmínky, že se jedná o přestupky z výše zmíněné „první skupiny“. V takových případech, pokud nedojde k odložení z důvodu absence souhlasu s projednáním, poté dojde k zastavení řízení z důvodu usmíření přítomných osob na ústním jednání.

3.2 Přestupky proti majetku

V majetkových přestupcích se osoba přímo postižená spácháním přestupku objeví pouze v okamžiku, kdy se projednává přestupek mezi osobami blízkými, tak stanoví § 8 odst. 7 PřesNěkt. V zásadě to ale nevadí – na rozdíl od přestupku nactiutrání zde bude ve velké většině případů vystupovat poškozený jako účastník řízení pro část řízení o náhradě škody – a též v určité části řízení může vystupovat jako svědek, pokud může pomoci správnímu orgánu prokázat spáchání přestupku proti majetku. Dá se říci, že byť není majitel postiženého majetku ve většině případech přímým účastníkem řízení, bude v rolích poškozeného a svědka v řízení aktivně vystupovat a zároveň i má právo na nahlížení do části spisu – v jistých případech dokonce může jít o celý spis.

Osoba přímo postižená spácháním přestupku bude tudíž jako osoba blízká obviněného vystupovat v řízeních dle § 8 odst. 1 PřesNěkt v těchto skutkových podstatách:

- a.) úmyslné způsobení škody na cizím majetku
 - krádeží
 - zpronevěrou
 - podvodem
 - zničením nebo poškozením věci z takového majetku.
- b.) úmyslné neoprávněné užívání cizího majetku
- c.) úmyslné přisvojení cizí věci nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby
- d.) úmyslné ukrytí, užívání, nebo převedení věci na sebe nebo na jiného, která byla získána přestupkem

Zajímavostí je, že § 8 odst. 3 PřesNěkt výslovně rozšiřuje odpovědnost za přestupek dle § 8 odst. 1 písm. a) PřesNěkt o organizátora, návodce a pomocníka a současně na tento odstavec vztahuje ustanovení o osobě přímo postižené spácháním přestupku. Není zřejmé, zdali osoba přímo postižená má mít vztah osoby blízké pouze k obviněnému, nebo pouze k organizátorovi/návodci/pomocníkovi, anebo ke všem osobám zároveň. Z logiky ustanovení se domnívám, že by měl postačit vztah pouze k některé z osob, jinak by se předmětné ustanovení pravděpodobně zcela vyloučilo z praktického využití, nicméně komentářová literatura v této věci mlčí.

3.3 Přestupky v provozu na pozemních komunikacích

Osobě přímo postižené spácháním přestupku jsou též přiznána její práva v zák. č. 361/2000 Sb., zák. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (*dále jen jako „zák. o silničním provozu“*), konkrétně v § 125c odst. 10 zák. o silničním provozu, kde se vztahuje pouze k jedinému přestupku (§ 125c odst. 1 písm. h) zák. o silničním provozu) – ublíží-li fyzická osoba na zdraví jinému v provozu na pozemních komunikacích při dopravní nehodě.

Zde je evidentní, že se jedná o přešupek vycházející z § 7 odst. 1 písm. b) PřesNěkt, který osobu blízkou též začleňuje do přestupkového řízení v případě, kdy dojde k ublížení na zdraví.

Pro zajímavost, je nepochybně správný názor, že se jedná o projev práva nezpůsobit nebezpečí trestního stíhání (a simili přestupkového řízení) dle čl. 37 odst. 1 LZPS.⁸⁷ Zároveň má ale toto ustanovení i negativní aspekty vůči obviněnému, kdy osoba přímo postižená naopak více vstupuje do přestupkového řízení na základě svých zvláštních pravomocí, přičemž kdyby se nejednalo o osobu blízkou, přestupkové řízení by se vedlo pouze ex offo bez osoby se zvláštními právy pro celé řízení – pouze s osobou poškozeného ve smyslu člověka, kterému bylo ublíženo na zdraví.

3.4 Přestupky na úseku nemocenského pojištění

Osoba přímo postižená spácháním přestupku byla ještě zmíněna v § 142 odst. 9 zák. č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, nicméně to již neplatí. V rámci novely byl pojem osoby přímo postižené vyměněn za dotčenou osobu.

V zásadě ovšem pro práva osoby přímo postižené nejde o žádnou změnu, předmětné ustanovení totiž od počátku výslovně vylučovalo osobu přímo postiženou z práva na vyrozumění o odložení věci. Jde tedy spíše o napravení nesprávně zvolené terminologie.

⁸⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 721.

4 Proces rekodifikace

4.1 Inspirace trestním právem

Institut osoby přímo postižené spácháním přestupku nepochybně vychází z ustanovení trestního řádu, a to konkrétně z § 163 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*Trestní řád*“). Existence takového ustanovení započala novelou Trestního řádu č. 178/1990 Sb., nejedná se tedy o novinku v rámci Trestního řádu. Ke konkrétním podobnostem, proč se zákonodárci mohli inspirovat či kde je nepochybně vidět inspirace Trestním řádem, se dostaneme níže v textu. Pro srovnání uvádím i informace o úpravách ve správním právu, které jsou pečlivě rozebrány výše v této práci.

Začnu-li obecně, standartním postupem dle § 160 Trestního řádu dochází k zahajování trestního stíhání policejním orgánem či státním zástupcem ex offio, tj. z úřední povinnosti, promítá se zde zásada legality a oficiality (obě ukotveny v § 2 Trestního řádu, odst. 3, odst. 4). Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví a zároveň tak postupuje z úřední povinnosti.

Z těchto zásad jsou ovšem dány výjimky. Zásada oficiality má v Trestním řádu vyšší počet výjimek, např. v situacích, kdy se o náhradě škody v trestním řízení rozhoduje jen na návrh poškozeného, či též se na návrh rozhoduje o svědečném, opravné řízení se zahajuje pouze podáním opravného prostředku a v neposlední řadě mezi tyto výjimky spadá i pro nás zajímavý § 163, kdy lze zahájit trestní stíhání pouze se souhlasem poškozeného. Zásada legality má též výjimky, resp. doplňuje se se zásadou oportunity. Výjimky si můžeme rozdělit na dvě kategorie, kdy jsou případy, kdy státní zástupce stíhat nesmí a kdy stíhat nemusí. Někteří mohou polemizovat, zdali vyloženě státní zástupce stíhat nesmí či nemusí⁸⁸, nicméně obecně lze říci, že „náš“ § 163 trestního řádu spadá do kategorie, která se stíhat nesmí, pakliže souhlas poškozeného není dán.⁸⁹

Toto ustanovení tudíž u taxativně vyjmenovaných trestných činů prolamuje zásady oficiality a legality, z čehož může těžit především poškozený. Blízký vztah poškozeného s pachatelem tímto ponechává možnost disponovat poškozenému trestním řízením a s citem řešit situace, kdy by postihnutí pachatele mohlo nepřímou záporně zasáhnout i poškozeného.⁹⁰

Osobně v tom vidím konflikt veřejného zájmu na trestním stíhání obviněného a zájmu poškozeného, jehož vztah k pachateli může být silnější než potřeba trestního postihu za spáchaný skutek. Rodinné vztahy bývají v různých životních situacích vypjaté a osobně se běžně setkávám

⁸⁸ KANDOVÁ, Katarína. *Trestně procesní zásady legality a oportunity ve světle trestních teorií*. Právník, 2018, roč. 157, č. 7, s. 582-596.

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 139 - 141.

⁹⁰ STRÍŽ, Igor a kol. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 526.

se situacemi, kdy příbuzní či partneři k sobě hovoří mnohem přímočařeji a otevřeněji než k ostatním lidem. V takových situacích není složité překročit pomyslnou „červenou čáru“ a říci něco, co se druhého dotkne, či ho vyloženě dovede k fyzickému konfliktu, v horším případě k vzájemnému konfliktu. V takových situacích, kdy dojde k zavolání Policie ČR, ať už třetí osobou, která má strach o osoby zapojené do konfliktu, anebo poškozeného, tak se jedná především o způsob uklidnění situace. Konflikt osob zapojených do konfliktu ovšem i přes to primárně pramení z vazeb trvajících, ať už rodinných či vztahových, které ve valné většině případů (dle mých osobních zkušeností) jsou pro osoby důležitější, než projednání věci a potrestání obviněného/obviněných. Manžel/ka často nemá zájem na potrestání druhého, jelikož ve výsledku by to byl právě rodinný rozpočet či fungování domácnosti, které by bylo ovlivněno trestem. Pokud jeden z partnerů v rámci neobvyklého excusu jedná protiprávně, už pouhá hrozba trestního řízení může být dostatečně odstrašující pro opakování podobného vzorce chování. Pokud takový „zdvižený ukazováček“ postačí pro dlouhodobé vyřešení konfliktu, je to lepší varianta než peněžní trest, či přímo trest odnětí svobody, který ve výsledku postihne např. i společné potomky obviněného a poškozeného, rodinný rozpočet, či v důsledku záznamu v rejstříku trestů může obviněný hůře hledat práci či o práci přímo přijít.

Přejdeme-li k samotnému vztahu mezi pachatelem a poškozeným, v trestním právu musí vztah mezi pachatelem a poškozeným existovat v době, kdy je vedeno trestní řízení, výjimku z tohoto pravidla činí trestný čin znásilnění, který se posuzuje dle stavu v okamžiku spáchání činu.⁹¹ Ve správním právu dochází též k posuzování vztahu po celou dobu řízení, obzvláště ve vztahu druha a družky bývá blízkost osob fluidní. Výjimku, kdy se blízkost osob vztahuje k zahájení řízení, správní řád nestanoví.

Praktický dopad takového pravidla znamená, že pokud blízký vztah mezi pachatelem a poškozeným vznikne v průběhu trestního řízení (např. sňatkem či registrovaným partnerstvím), musí být poškozený o udělení souhlasu ze strany orgánů činných v trestním řízení požádán a zároveň musí takový souhlas i udělit. K charakteru blízkého vztahu mezi pachatelem a poškozeným lze říci, že pod něj spadají i osoby v poměru druha a družky, jakožto vztah obdobný vztahu manželskému.⁹² Zde si můžeme všimnout, že Trestní zákoník se odchyluje svou definicí od Občanského zákoníku, nejsou zmíněny osoby sešvagřené či osoby, které spolu trvale žijí. Zde je vidět, že po uvedení nového Občanského zákoníku se definice Osoby blízké odchýlila od práva trestního k právu občanskému.

⁹¹ STRÍŽ, Igor a kol. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 526.

⁹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář. II*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 2117-2118.

Trestní právo řeší i poměrně zajímavý konflikt ustanovení § 44 odst. 1 Trestního řádu s § 163 Trestního řádu. První zmiňované ustanovení totiž zapovídá práva poškozenému takovému poškozenému, který je zároveň i spoluobviněným v téže věci – typicky např. při vzájemném ublížení na zdraví mezi manželi či sourozenci. K vyloučení nutnosti udělit souhlas dle § 163 Trestního řádu ovšem nedojde, a to na základě vztahu mezi těmito paragrafy - § 163 je totiž ustanovením zvláštním, a proto se jeho aplikace upřednostní před aplikací § 44 odst. 1 Trestního řádu.⁹³ Z tohoto můžeme vidět i sílu, kterou zákonodárce dává vztahu blízkému mezi jednotlivými lidmi, jelikož se dle mého názoru zde jasně projevuje přednost blízkého vztahu nad veřejným zájmem na potrestání osob páchajících trestné činy.

Potvrdit si to můžeme např. i díky rozhodnutí Městského soudu v Praze, který říká, že „*dopustí-li se sourozenci vzájemným fyzickým napadením trestného činu ublížení na zdraví ... je možno trestní stíhání každého z nich konat jen tehdy, souhlasí-li s tím druhý ze sourozenců*“.⁹⁴ Správní právo při vzájemném ublížení na zdraví postupuje obdobně, obě osoby musí dodat souhlas osoby přímo postižené, aby došlo k projednání věci.

Též obdobné problémy řeší trestní právo i v případě souběhu vícero skutkových podstat, kdy jedna skutková podstata spadá pod § 163 Trestního řádu a druhá nikoliv. K tomu se vyjádřil Vrchní soud v Olomouci, dle kterého lze bez souhlasu poškozeného „*vést trestní stíhání jen obledně trestného činu neuvedeného v § 163 odst. 1. V takovém případě však nelze trestní stíhání pro trestný čin, obledně nebož nebyl souhlas udělen, zastavit z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. i), nýbrž při právním posouzení skutku se nepřiblíží k jeho právní kvalifikaci jako trestného činu uvedeného v § 163 odst. 1*“.⁹⁵

Zde je zajímavé, že nedochází k zastavení či k případné nepřipustnosti trestního stíhání dle tehdejšího písm. i), které odpovídá dnešnímu písm. l) – přesněji nedochází k zastavení trestního stíhání pro nedostatek souhlasu poškozeného. Ve správní praxi jsme si totiž zvykli přestupková řízení odkládat či zastavovat právě na základě nedostatku souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku, zatímco v trestním řízení dochází k jakési „ignoraci“ skutkové podstaty trestného činu, ke které nebyl dán souhlas poškozeného, a řeší se pouze to jednání pachatele, ke kterému nebyl souhlas poškozeného vyžadován.

Trestní řád stanoví i výjimky, za který není souhlasu poškozeného třeba. Zde se opět nabízí srovnání s § 79 odst. 5 PřesZ – ten stanoví, že není souhlasu třeba, pokud je osoba přímo postižená spácháním přestupku mladší 18 let, anebo byl-li přestupek důvodem pro vykázání ze společného obydlí. V trestním právu k tomuto slouží § 163a Trestního řádu, a to v situaci, kdy byla buď

⁹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář. II.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 2119, bod 8.

⁹⁴ Městský soud v Praze ze dne: 20.03.1991 Sp. zn. / Č.j.: 4 To 61/91.

⁹⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 T 11/98 (publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, pod č. R 38/1999-I.

jednáním pachatele způsobena smrt (zde se dá vyvozovat, že poškozená osoba již není ve stavu, ve kterém by byla schopna udělit souhlas); kdy poškozený není schopný dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu a současně s poruchou musí dojít k omezení svéprávnosti k právním úkonům; kdy je poškozený mladší 15 let; a kdy je z okolností zřejmé, že poškozený se rozhodoval při neudělení/zpětvzetí souhlasu v tísní vyvolané výhrůzkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností. Počet výjimek v Trestním řádu je vyšší, což je dáno dle mého názoru obecně vyšší závažností trestných činů oproti přestupkům, jediné ustanovení, které je benevolentnější, se týká věku nezletilého. Podrobněji viz kapitola 2.3 této práce.

Lhůta pro udělení souhlasu poškozeným je stanovena v § 163a odst. 2 Trestního řádu naopak – tzn. orgán činný v trestním řízení stanoví lhůtu v maximální délce 30 dnů – ve PřesZ je to naopak, lhůta je minimálně 30denní.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že oba instituty v trestním i ve správním právu k sobě mají velmi blízko, byť jejich ustanovení či aplikace se od sebe odlišují v detailech či někdy i podstatněji. Pozitivní skutečností je to pro nás především z důvodu judikatury, která je v trestním právu – na rozdíl od judikatury k novému přestupkovému zákonu – poměrně bohatá. Analogicky lze proto některá nejasná znění správního práva dovozovat z trestněprávních soudních rozhodnutí a tím předvídat případná nová rozhodnutí správních soudů v případě, že by k nějakému sporu o výklad správních norem došlo.

Při hledání inspirace v trestněprávní judikatuře si ovšem musíme dát pozor na výše zmíněné odlišnosti, které se z pochopitelných důvodů nedají aplikovat na správní právo. Trestní právo má za sebou přes 30 let aplikace tohoto institutu a cesta, kterou si našlo, se mírně odchyluje od rekodifikovaného přestupkového práva, ve kterém se projevují vlivy předchozí právní úpravy přestupků, trestního práva i vliv nového vzhledu do problematiky daný zákonodárci. Též se v přestupkovém právu projevuje nižší závažnost přestupků oproti trestným činům, v trestním právu bychom nepochybně ustanovení o usmíření osob blízkých hledali stěží.

4.2 Navrhovatel dle předchozí právní úpravy

Účinná právní úprava, kterou jsme mohli aplikovat na přestupky a přestupková řízení před dnem 1.7.2017 byla právní norma č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších zákonů (dále jen „ZOPŘ“). Konkrétně můžeme začít u § 72 ZOPŘ, který taxativně vyjmenovává účastníky přestupkového řízení. Kromě obviněného, poškozeného pro případ majetkové škody a vlastníka věci zabrané je mezi účastníky i „navrhovatel, na jehož návrh bylo zahájeno řízení o přestupku podle § 68 odst. 1“.⁹⁶

⁹⁶ § 72 písm. d) ZOPŘ.

Ostatně právě § 68 ZOPŘ pojednává o konkrétních skutkových podstatách a ukotvuje – mimo jiné – v určitých případech i nutnost vztahu postižené osoby a obviněného jako osob blízkých. Zajímavé je, že ochrana mladistvých je zde ukotvena stejně jako v trestním právu, tzn. bez návrhu se projednávají obvinění u osob postižených mladších 15 let. Maximální lhůtu pro podání návrhu zákon stanovuje na 3 měsíce ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o přestupku.⁹⁷

Trochu jinou úpravu můžeme nalézt i v případě osob blízkých, kdy ZOPŘ ve své úpravě mezi lety 2014 až 2016 stanovil jiný okruh osob než v té době již účinný nový OZ. Konkrétně ve zvláštní úpravě ZOPŘ chyběla vyvratitelná domněnka „*má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí*“.⁹⁸

Navrhovatel je osobou postiženou, na jejíž návrh bylo přestupkové řízení zahájeno (případně zákonný zástupce postižené osoby či opatrovník). Z výčtu konkrétních přestupkových podstat ZOPŘ víceméně vychází i nová právní úprava PřesZ. Navrhovatel má ze svého postavení účastníka řízení právo odvolat se (jen) proti výroku o vině obviněného a proti výroku o jeho povinnosti náhrady nákladů řízení; případně se může též odvolat proti rozhodnutí o zastavení řízení. Zajímavou možností byla dle staré právní úpravy možnost zastavení řízení, pokud se navrhovatel nedostavil bez náležité omluvy nebo bez důležitého důvodu k ústnímu jednání, na které byl předvolán. Mezi jiné způsoby zastavení řízení ze strany navrhovatele byla jeho smrt, zpětvzetí návrhu na zahájení řízení či opožděné podání návrhu.⁹⁹

Stará i nová právní úprava měly společné, že pro zahájení řízení byl nutný souhlas, resp. návrh na zahájení řízení – iniciativa, nebo také dispoziční právo postižené osoby. Nejpodstatnějším, co v aktuální právní úpravě oproti té minulé schází ve prospěch osoby přímo postižené spácháním přestupku, je právo podat odvolání proti rozhodnutí ve věci.

Druhou, ale neméně podstatnou změnou, která naopak hraje ve prospěch osoby přímo postižené spácháním přestupku, je absence nutnosti hradit náklady řízení. Předchozí právní úprava v § 79 odst. 1 ZOPŘ stanovovala, že náklady řízení musí hradit i navrhovatel, bylo-li řízení zahájeno na jeho návrh zastaveno dle § 76 odst. 1 písm. a), b), c) nebo j) ZOPŘ, a to formou paušální částky stanovené Ministerstvem Vnitra ČR. Nová právní úprava už takovou povinnost osobě přímo postižené spácháním přestupku nestanovuje a tím otevírá dveře k řešení každého sporu, který osoba přímo postižená považuje za podstatný, bez ohledu na svojí finanční či životní situaci. Trochu nelogicky měl navrhovatel povinnost hradit náklady řízení i v případě, že svůj návrh vzal

⁹⁷ § 68 ZOPŘ.

⁹⁸ § 68 odst. 4 ZOPŘ před novelou z. č. 204/2015 Sb.

⁹⁹ HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o přestupcích s komentářem a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 415-416.

zpět – mělo by to být v zájmu správního orgánu ukončovat řízení zpětvzetím, jelikož to většinou znamená usmíření mezi obviněným a navrhovatelem.

4.3 Slovenská právní úprava

V rámci mé práce se i lehce dotknu slovenské právní úpravy, a to konkrétně zák. č. 372/1990 Zb., zák. o priestupkoch (dále jen PriestZ). Proč lehce? Slovenská právní úprava zatím nedoznala rekonstrukce oproti původní verzi zákona, kterou sdílel bývalý společný stát České republiky a Slovenské republiky (známý mimo jiné jako Česká a Slovenská federativní republika), tudíž v zásadě slovenský zákon o přestupcích odpovídá české právní úpravě před rekonstrukcí – liší se pouze co do novelizací, které proběhly po rozdělení ČSFR.

Za zmínku stojí pouze několik skutečností, kterými se slovenská úprava odlišuje od té české. Zatímco taxativně vyjmenovaný okruh účastníků v § 72 PriestZ odpovídá téměř doslovně českému § 72 ZOPŘ, v § 68 odst. 1 PriestZ už můžeme tušit první odlišnosti, a těmi jsou především okruh přestupků, které se na Slovensku považují za návrhové.

Prvním okruhem návrhových přestupků jsou přestupky dle § 42a PriestZ, jimiž jsou přestupky proti právu na přístup k informacím. Konkrétně spáchá přestupek ten, kdo vědomě předá druhému či zveřejní nepravdivé, neúplné informace, anebo jiným blíže popsáním způsobem způsobí porušení práva na zpřístupnění informací. Tento subjekt může být pouze speciálním subjektem, který má povinnost zpřístupnit informace, a to fyzická osoba, která měla zpřístupnit informace, ať už jednala z pozice sebe, či jednala za právnickou osobu. Pachatelem tohoto přestupku nemůže být právnická osoba.¹⁰⁰ V ostatních záležitostech odpovídá české právní úpravě, vyjma procesních postupů.

Druhý případ, který se projednává pouze na návrh je v § 49 odst. 1 písm. a) PriestZ a odpovídá českému přestupku proti občanskému soužití, konkrétně urážkou na cti, a to včetně povinnosti správního orgánu pokusit se navrhovatele a obviněného usmířit.

Rozdíl naopak přichází v tom, které přestupky ve výčtu návrhových přestupků chybí – např. přestupky proti majetku.

4.4 Pojmenování institutu Osoby přímo postižené

Pojmenování osoby přímo postižené spácháním přestupku je sice novým institutem, který předchozí právní úprava neznala, ovšem samotné slovo „postižená“ nevzniklo samovolně.

¹⁰⁰ HORVAT MATEJ, in SREBALOVÁ, Márie. a kol. *Zákon o priestupkoch. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2015, s. 195-199.

Předchozí právní úprava je definovala jakožto navrhovatele a podle tehdejší dikce byly jen „*osoby postižené*“.¹⁰¹

Ze své vlastní praxe ovšem musím přiznat, že se setkávám poměrně obvykle s narušováním ústního jednání právě v souvislosti s tímto pojmenováním. Totiž, právě slovo „*postižený*“ v obviněném či obviněné (zde je pohlaví nedůležité – poznámky se objevují jak u mužů, tak u žen) často evokuje jiné spojitosti, než jaké dovozuje zákon, a během ústního jednání se rozvíjí dehonestující debata o tom, jak je chyba v osobě přímo postižené, a nikoliv v obviněném nebo obviněné. Bohužel tyto debaty jsou někdy natolik emoční, že v roli správního orgánu dojde minimálně k upozornění obviněného či obviněné na možnost uložení pořádkové pokuty. Byť se nejedná o otázku ryze právní, považuji tuto záležitost za natolik nešťastnou, abych měl potřebu se tímto zabývat.

Pokud bych mohl vznést doporučení, mělo by dojít k přejmenování institutu osoby přímo postižené spácháním přestupku. Především přestupky ublížení na cti se řeší většinou ve vypjatých emocích, a toto pojmenování zbytečně ztěžuje běžné projednání věci, řekněme, je to zbytečně provokativní a vyloženě vybízí k posměšným urážkám.

Variant, ze kterých by bylo možné vybírat, je více, a zde již záleží jen na kreativitě zákonodárce. Můžeme využít například „*osoba dotčená spácháním přestupku*“, „*osoba ovlivněná spácháním přestupku*“ či „*osoba zasažená jednáním obviněného*“. Všechny názvy jsou stále krkolomně dlouhé jako dříve, ale přitom již nedávají obviněnému tak zřejmou záminku pro narušování ústního jednání.

Prostor by zde byl i v případě odlišení od poškozeného – v zásadě je totiž Osoba přímo postižená osobou „*nemajetkově poškozenou*“ – a jelikož poškozený (jako účastník řízení) je dle důvodové zprávy k PřesZ osobou „*majetkově poškozenou*“, tak je zde hranice poměrně zřejmě dána. Je to právě čest, zdraví, pocit bezpečí, co je objektem přestupků dle § 7 PřesNěkt. Ostatně, dá se očekávat, že na základě podobnosti s řízením trestním bude i v přestupkovém řízení dříve nebo později soudy přiznán nárok na uplatnění nemateriální újmy.¹⁰²

Dikce zákona nyní přitom vyžaduje postižení přímé, což lze vykládat tím, že obviněný bezprostředně zasáhne do subjektivní právní sféry osoby přímo postižené.¹⁰³ Přesto, dovedu si představit, že přímost postižení nebude v názvu osoby, ale třeba až v příslušném paragrafu (§ 71 PřesZ) či bezprostřednost bude dovozovat až právní teorie (ovšem to je trochu riskantní varianta). Ostatně, absence zákonné pozitivní definice osoby přímo postižené spácháním přestupku není zcela ideální a jde zde prostor pro novelizaci. Na přesnou definici si zatím nepřijdu dostatečně

¹⁰¹ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...* s. 359.

¹⁰² JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 544, marg. č. 5-6.

¹⁰³ BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti...* s. 359.

právnícky erudovaný, ale návrh různých postupů či dílčích změn nyní rozeberu v následující podkapitole.

4.5 Návrhy de lege ferenda

První část mého návrhu se týká samotné souhlasové koncepce Osoby přímo postižené. Některé zdroje¹⁰⁴ ostatně i uvádí, že koncepčně obdobné trestní právo též zvažuje novelizaci v této oblasti. Mým osobním dojmem z nové právní úpravy je vůle zákonodárce co nejvíce omezit projednávání přestupků v této oblasti. Vyplývá to po mě z dlouhé lhůty pro podání souhlasu, prakticky mizivé šance pro Osobu přímo postiženou bránit se proti vydanému rozhodnutí, a to ať už formou odvolání či soudní cestou, nemožnost namítat podjatost, atd. Dá se říct, že vlastně jediná skutečnost, která v nynější právní úpravě naopak pomáhá k projednání přestupků, je absence povinnosti hradit poplatek, který dřív musel hradit návrhověl.

Stálo by proto za zvážení, zda nezvolit opačný koncept – výslovné odmítnutí projednávání přestupku – společně s výrazně kratší lhůtou pro vyjádření se osoby přímo postižené – dokázal bych si představit např. 15 dní. Praktický dopad na správní orgány, především v souladu se zásadou rychlosti, by to mohlo mít kladný – výslovné odmítnutí by mohlo správnímu úřadu dorazit dříve, než za 15 dní, takže namísto nynějšího měsíce a půl, kdy správní orgán čeká, by mohlo dojít k dřívějšímu odložení případu. Naopak případy, které jsou hraniční, by se mohly spíše projednat než nyní – pro Osobu přímo postiženou by bylo snazší řízení „spustit“. Proti této koncepci v zásadě mluví hlavně nynější podobnost s trestním právem – jednotnost a přehlednost právního systému je jednoznačně výhodou.

Druhá část se týká názvu institutu Osoby přímo postižené – tuto skutečnost jsem již ale rozebral v předchozí kapitole.

Třetí část by se mohla týkat – v návaznosti na změnu názvu institutu – na rozlišení osob majetkově a nemajetkově poškozených. Definoval bych osobu nemajetkově poškozenou, jako osobu, která je přímo nemajetkově postižená jednáním obviněného ve spojení s domnělým přestupkem; dovedu si představit, že tento institut se bude týkat především přestupků dle § 7 PřesNěkt. Naopak u přestupků dle § 8 PřesNěkt, kde vždy vzniká škoda na majetku poškozeného, bych poškozenému přiznal stejná práva jako Osobě přímo postižené, jelikož aktuální právní úprava s omezením poškozeného jen pro část řízení není příliš praktická. V § 8 odst. 7 PřesNěkt lze výslovně zmínit, že pokračovat v řízení lze pouze se souhlasem majetkově poškozeného. Domnívám se, že oba instituty – majetkově i nemajetkově poškozený – by měli být účastníkem řízení a i nemajetkově poškozený by měl mít alespoň jednu možnost se bránit proti vydanému

¹⁰⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 430.

rozhodnutí – např. odvoláním. Problém nejsou velká města, jako spíš malé obce, kde riziko podjatosti je vyšší a toto mi přijde jako jednoznačná nevýhoda této právní úpravy.

Poslední návrh, který v souvislosti s Osobou přímo postiženou mám, se týká stavu, ve kterém by ke žádné změně z výše zmíněných návrhů nedošlo. Jako minimum pro novelizaci bych považoval opravu § 71 PřesZ, kde bych výslovně zmínil, že přestupky, u kterých „*lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu*“, jsou přestupky standartně souhlasové. Druhá změna by se týkala přiznání práva Osobě přímo postižené namítat podjatost Komise pro projednávání přestupků.

5 Závěr

V této diplomové práci jsem se věnoval nově zavedenému institutu Osoby přímo postižené spácháním přestupku, který je ukotvený zákonem PřesZ účinným od 1.7.2017, ve znění pozdějších novelizací. Ten sice přímo navazuje na předchozí úpravu Navrhovatele v ZOPŘ, nicméně přistupuje k věci zcela jiným způsobem, kdy vybraná řízení již nejsou zahajována na návrh, ale všechna řízení se konají ex offo.

Výsledkem mé práce je dokument, který podrobně analyzuje Osobu přímo postiženou spácháním přestupku z různých úhlů pohledu, rozebírá jednotlivá problematická zákoutí aplikace institutu, začleňuje i poznámky z praxe, ať už jsou to zkušenosti autora práce, či záležitosti, které byly řešeny na konzultačních schůzích. Zároveň také je to dokument, který kromě analýzy porovnává institut Osoby přímo postižené spácháním přestupku s jinými instituty, ať už dle předchozí právní úpravy, či dle trestního práva. Zatímco ostatní dokumenty podobného charakteru byly často zaměřeny právě na komparaci ZOPŘ a PřesZ, moje diplomová práce se této komparace dotýká jen okrajově, za cíl si klade pomoci čtenáři se zorientovat v praktické aplikaci tohoto institutu.

V první kapitole jsem pomohl se čtenáři zorientovat v právních předpisech a v konkrétních ustanoveních týkajících se Osoby přímo postižené. Vymezil jsem ji především negativně, což je dáno charakterem institutu – zde jsme si ukázali i přesah do občanského práva, ze kterého PřesZ bere např. definici osob blízkých. V druhé kapitole je již pozitivní definice, která především vysvětluje nové postavení Osoby přímo postižené jako osoby zúčastněné na řízení; rozebírá také její souhlas se zahájením řízení. Stěžejní je druhá polovina druhé kapitoly, která definuje jednotlivá práva a povinnosti Osoby přímo postižené. Ve třetí kapitole si vymezujeme přestupky, kterých se tento institut dotýká a v čtvrté kapitole jsme si porovnali institut s trestním právem i předchozí právní úpravou. Čtvrtá kapitola může být pro čtenáře zajímavá mimo jiné i díky návrhu zákona de lege ferenda.

Jedním z hlavních cílů mé práce bylo přinést ucelený dokument, který se soustředí na Osobu přímo postiženou spácháním přestupku a zasadit ji do kontextu z různých úhlů pohledu. Moje práce má být poměrně unikátní analýzou Osoby přímo postižené, která může posloužit k lepšímu porozumění jejího právního postavení v rámci současného přestupkového práva. Zaměřil jsem se na důkladnou analýzu právních textů a odborné literatury, což bylo důležité pro dosažení cílů mé práce. Domnívám se, že tento cíl se mi podařilo splnit a moje práce zahrnuje veškeré poznatky o Osobě přímo postižené spácháním přestupku, které lze získat.

Dalším z cílů mé práce bylo posuzování vyváženosti práv a povinností obviněného a osoby přímo postižené spácháním přestupku. V rámci novelizací bylo hned několik nevhodných

formulací odstraněno, takže nechtěné rozdíly v právech převážně zmizely (až na mírně zavádějící znění § 71 PřesZ). Ze zbývajících práv, která dříve v pozici navrhovatele měla a nyní je nemá, mohu zmínit např. námitku podjatosti, a především právo na odvolání. Absence práva na odvolání pro Osobu přímo postiženou spácháním přestupku na jednu stranu může zrychlit bagatelní záležitosti, které je efektivní projednávat v rámci jednoho řízení, na druhou stranu v případě pochybení správního orgánu ve prospěch obviněného jsou zde velmi omezené možnosti, jak takové rozhodnutí napadnout – ne-li téměř mizivé – a to jedině skrze podnět k zahájení přezkumného řízení. V této záležitosti se miska vah spravedlnosti jednoznačně přiklonila spíše k obviněnému a nedá se než doufat, že rizika z toho plynoucí budou zmenšena díky lepšímu proškolení komisí správních orgánů a obecně vyšší kvalitou vydávaných rozhodnutí. De lege ferenda bych toto právo spíše přiznal.

Je otázka, co zákonodárce vedlo k takovému způsobu právní úpravy, ale dosti pravděpodobně – vzhledem k nižší závažnosti přestupkového práva – snaha zlepšit efektivitu a rychlost řízení. Zde musím ocenit, z hlediska jednotnosti právního systému, podobnost přestupkového práva s trestním právem. Sjednocování dílčích aspektů jednotlivých právních odvětví může být ku prospěchu nejen právní obci, ale i veřejnosti, kdy právo může být srozumitelnější i obyčejným lidem. V rámci komparace jsem ve své práci prakticky ukázal i jednotlivé rozdíly mezi trestním a správním právem v této tematice a ukázal jsem, z jakého institutu souhlas Osoby přímo postižené spácháním přestupku vzniká – právě za účelem lepšího pochopení tohoto institutu. Nicméně negativně hodnotím rychlost řízení z pohledu dlouhé lhůty pro podání souhlasu.

V neposlední řadě jsem došel i k porovnání s předcházející právní úpravou, kdy mohu především ocenit, že Osoba přímo postižená spácháním přestupku již nemusí hradit náklady řízení, a tak se přestupkové řízení stává poměrně snadno dostupným institutem pro řešení sporů, které jsou považovány za podstatné. Naopak zklamáním pro mě byla slovenská právní úprava, od které jsem očekával více odlišný náhled do námi probírané tematiky.

Mám za to, že se mi v mé diplomové práci podařilo zodpovědět mé výzkumné otázky. Prostor pro novelizaci v této oblasti dle mého názoru existuje, přinejmenším bych Osobě přímo postižené přiznal právo na odvolání a spíše bych ji považoval za účastníka řízení. Mám za to, že zákon nyní přiznává výrazně výhodnější procesní pozici obviněnému, a tak by došlo k vyvážení práv mezi obviněným a osobou přímo postiženou.

Závěrem mohu říci, že věřím, že legislativní změny a proškolení zodpovědných osob v posledních letech bude mít za následek, že rozhodnutí ze správních řízení již budou použitelné i v jiných řízeních – ať už občanskoprávních či trestněprávních. Ztráta práva na odvolání u Osoby

přímo postižené spácháním přestupku sice může občas hrát ve prospěch obviněného, na druhou stranu obviněný o právo na odvolání nepřišel a pokud bude uznán vinným, dá se předpokládat, že rozhodnutí správního orgánu je natolik kvalitní, že může být použito i v jiném řízení v jeho neprospěch.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BOHADLO, David a kol. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 596 s.

HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o přestupcích s komentářem a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Leges, 2016, 832 s.

JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 752 s.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1056 s.

KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Leges, 2018, 848 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 až 654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 2296 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, 720 s.

ONDRUŠOVÁ, Marta a kol. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Praktický komentář ke zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád)*. Praha: Leges, 2017, 776 s.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022, 574 s.

SREBALOVÁ, Márie a kol. *Zákon o priestupkoch. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2015, 484 s.

STRÍŽ, Igor a kol. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, 1184 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář. II*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4072 s.

Odborné články

FRUMAROVÁ, Kateřina. Osoba přímo postižená spácháním přestupku – subjekt, nikoli však účastník přestupkového řízení. *Právní rozhledy*, 2018, č. 8, s. 275-278.

KANDOVÁ, Katarína. Trestně procesní zásady legality a oportunity ve světle trestních teorií. *Právník*, 2018, roč. 157, č. 7, s. 582-596.

Právní předpisy

Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích, č. 251/2016 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 417/2021 Dz.

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 204/2015 Sb.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Městský soud v Praze ze dne: 20.03.1991 Sp. zn./Č.j.: 4 To 61/91.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 1685/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. října 2000, sp. zn. III. ÚS 58/2000.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. července 2018, sp. zn. II.ÚS 955/18.

Rozsudek NSS ze dne 12. dubna 2018, č. j. 7 As 124/2017-21.

Rozsudek NSS ze dne 20. ledna 2006, sp. zn. 4 As 2/2005-62.

Rozsudek NSS ze dne 23. ledna 2013, č. j. 6 As 57/2012-28.

Rozsudek NSS ze dne 13. srpna 2009, č. j. 9 As 57/2008-35.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 T 11/98 (publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, pod č. R 38/1999-I).

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. června 2001, sp. zn. II. ÚS 345/01.

Zápisy z odborných konzultací

Zápis z konzultačního dne k přestupkové problematice konaného odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra pro zpracovatele přestupkové agendy dne 13. 3. 2018

Zápis z konzultačního dne k přestupkové problematice konaného odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra pro zpracovatele přestupkové agendy dne 5. 9. 2017

Ministerstvo Vnitřní ČR – Často kladené dotazy k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákonu č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – zápis ze dne 01. 03. 2018.

Abstrakt

Moje diplomová práce "Osoba přímo postižená spácháním přestupku" se zaměřuje na specifický aspekt přestupkového práva, a to na postavení osob přímo postižených spácháním přestupku. Práce prozkoumává právní úpravu, definuje základní pojmy, analyzuje procesní postavení těchto osob a nabízí komparaci s minulou právní úpravou. Klíčová témata zahrnují právní základ, postavení a práva osob postižených, dotčené přestupky a proces rekodifikace, přičemž práce se opírá o analýzu legislativy, judikatury a odborné literatury.

Abstract

The thesis "The Person Directly Affected by the Commission of an Offense" examines the status and rights of individuals directly impacted by the commission of an offense within the Czech legal system. The aim is to provide a comprehensive overview of the legal regulations, jurisprudence, and literature on this subject, focusing on recent updates and changes following the recodification of misdemeanor law. The work also explores the possibilities for protecting the rights of these individuals and suggests potential directions for further development in this area.

Klíčová slova

Přestupek, Osoba přímo postižená, Právní ochrana, Rekodifikace přestupkového práva, Účastníci řízení, Osoby zúčastněné na přestupkovém řízení.

Key word

Offense, Directly affected person, Legal protection, Recodification of misdemeanor law, Participants in the proceedings, Persons involved in misdemeanor proceedings.